

KAFKASYA RAPORU 2013

KAFKASYA'DAKİ RUS İŞGALİ VE KAFKASYA'NIN SİYASİ-SOSYAL DURUMU HAKKINDA RAPOR 2013

Kafkasya'nın Coğrafi Durumu:

Kafkasya, Karadeniz ile Hazar Denizi arasında yüksekliği orta kısımlarında beş bin metreyi aşan sıradağların adıdır. Asya, Avrupa ve Afrika'nın içerisine sokulmuş ve birbirine bağlı iç denizlerin meydana getirdiği bir su yolunun doğu ucudur. Bu su yolu, Akdeniz, Ege Denizi, Marmara Denizi, Boğazlar, Karadeniz, ve Azak Denizinden ibarettir. Kafkasya bir çok yazar tarafından Kuzey-Güney ayırımına tabi tutulmuştur. Coğrafi açıdan yapılan Kuzey Kafkasya-Güney Kafkasya ayırımı siyaset bilimcileri tarafından da kabul edilmiştir. Çünkü Kuzey ve Güney Kafkasya coğrafi açıdan olduğu kadar diğer birçok yönden farklılıklar gösteren iki bölgedir. Nitekim bugün Güney Kafkasya'da bağımsız olan Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Cumhuriyetleri yer almakta olup; Kuzey Kafkasya'da ise aynı bağımsızlık söz konusu olmamıştır. Günümüzde Kuzey Kafkasya'da Rusya Federasyonu'na bağlı Adige, Karaçay-Çerkes, Kabardey-Balkar, Kuzey Osetya, Çeçenistan, İnguşetya ve Dağıstan Özerk Cumhuriyetleri yer almaktadır. Çeçenistan'ın işgali sonrasında direnişçiler tarafından tek taraflı olarak ilan edilen Kafkasya Emirliği ise coğrafi sınırları vilayetler olarak tanımlamış, buna göre "Çeçenistan, Dağıstan, İnguşetya, Kabardin-Balkar Karaçay Birleşik Vilayeti ve Nogay Stepleri'nden" oluşan beş bölge belirlenmiştir. Jeopolitik açıdan Kuzey Kafkasya, Avrupa ile Orta Asya arasında geçiş köprüsü niteliğindedir. Bölgenin stratejik önemi tarihi yönlendirecek çok sayıda gelişmelere tanık olmuştur.

Kafkasya Adının Kökeni:

Eski Yunanlıların "As" diye nitelendirdiği Kafkasya bölgesi bugünkü Asya Kitasının temelini oluşturmaktadır. "Asların Dağı" anlamındaki Kafkaslar, daha sonraları Tatarlar tarafından "Jalbuз" (Buz Yelesi), Nogaylar tarafından Yıldız Dağları olarak adlandırılmıştır. Bir görüşe göre "Kafkas" adı Farsça "dağ" anlamına gelen "kuh" ile eski Türkçe'de "beyaz" anlamına gelen "kas" kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Orta Çağ İslâm gezginlerinin seyahatnamelerinde ve çeşitli eski Türk kaynaklarında Kafkasya ya da Kafkaslar adına rastlanmaz. Kafkasya adının bir bölge olarak kullanılması 19. yüzyıl başlarına rastlar.

Kafkasya'da Yaşayan Halklar:

Kafkasya pek çok dilin, halkın, etnik grubun ve mahalli kültürün bir arada yaşadığı, dünyanın ilginç bölgelerinden biridir. Karadeniz ile Hazar denizi arasında uzanan bir coğrafyada yaşayan Abhaz, Adilge, Abaza, Karaçay-Malkar, Oset, Çeçen-İnguş ve Dağıstan halklarının oluşturduğu Kafkasya siyasi ya da fiziki bir coğrafyanın adı değil, yukarıda adlarını saydığımız halkların meydana getirdiği ve "Kafkas Kültür Sahası" adını verdiğimiz kültürel coğrafyanın adıdır. Kafkasya halkları yüzyıllardan beri aynı tarihi, kültürü ve coğrafyayı paylaşmalarına rağmen, toplumsal yapılarında son derece güçlü bir yere sahip olan aile-soy bağlılığı, kabilecilik gibi tutum ve davranışları sebebiyle tarih boyunca bir birlik oluşturamamışlardır. Aralarındaki bu ihtilafları kaldırmak hususunda çeşitli zamanlarda yapılmış olan girişimler mevcuttur. Bu girişimlerin sonuncusu 2007 yılında ilan edilen ve tüm direniş cephelelerini tek bayrak altında toplamayı hedefleyen Kafkasya Emirliği'dir.

Kafkasya'nın halkları Kurban ve Yukarı Terek havzalarına yerleşmiş olan Kabardeyler, Büyük Kafkasların orta kesiminde yaşayan Çeçenler, İnguşlar ile Batlardan oluşan Vaynahlar, Dağıstan'da yaşayan Avarlar, Dargiler, Lezgiler ve Laklardır. Hint-Avrupa kökenli topluluk da, Büyük Kafkasya'nın orta kesiminde yaşayan Osetlerdir. Kuzeyde yaşayan ve daha çok Ruslarla Ukraynalıları kapsayan Slav kökenli topluluklar Kafkasya nüfusunun üçte birinden fazlasını oluştururlar. Son olarak Kürtler, Talişler, Tatlar, Yunanlılar ve Çingeneler gibi çeşitli bölgelere dağılmış Hint-Avrupa kökenli halklar sayılabilir. Türk kökenli halklar güney batıda yaşayan Azeriler ile kuzeyde yaşayan Kıpçak Türklerinden Kumuklar, Nogaylar, Karaçay-Malkarlardır.

Adigeler (Çerkesler)

7.600 km²'lik bir sahayı işgal eden Adige Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti Maykop şehridir. Cumhuriyet nüfusunun % 70'ini Ruslar, % 23'ünü Adigeler (Çerkesler) meydana getirir. Adigelerin 1989 yılındaki nüfusları 124 bin kişidir. Kendilerine "Adige" adını veren, yabancı milletler tarafından ise "Çerkes" adıyla tanınan bu halklar yüzyıllar boyunca Kafkasya'yı hakimiyetleri altında tutan Hun-Bulgar, Hazar, Alan, Kıpçak gibi kuzeyli Türk kavimlerinin etnik, siyasi ve kültürel etkisi altında kalmış ve yukarıda adlarını saydığımız eski Türk kavimlerinin torunları olan Karaçay-Malkarlılar ile yüzlerce yıl komşu olmalarının neticesinde onlarla da bir kültür alışverişinin sonunda ise Adige ve Karaçay-Malkar halkları arasında sosyolojik açıdan bir "kültürleşme" hadisesi yaşanmış ve bunun neticesinde ortak bir hayat tarzı, töreler ve gelenekler ortaya çıkmıştır.

Dağıstanlılar

Dağıstan'da pek çok etnik grup bir arada yaşamaktadır. 1989 yılı nüfus sayımına göre Dağıstan halklarından Avarlar 604 bin, Lezgiler 466 bin, Dargılar 365 bin, Kumuklar 282 bin, Laklar 118 bin, Tabasaralanlar 98 bin, Rutullar 20 bin, Tsahurlar 20 bin, Agullar 19 bin kişidir. Dağıstan sadece eski SSCB'nin değil, tüm dünyanın en karmaşık bölgelerinden biridir. 1926'da Dağıstan'da 32 dilde konuşan yerli millet ve etnik grup vardı. Bu 32 yerli dilden 24'ü Kafkasya dilleri ailesinin Nah-Dağıstan grubuna, 5'i Türk dili grubuna, 3'ü ise Hint-Avrupa dilleri ailesine girer. Dini mensubiyetlere göre Dağıstan'ın bütün yerli halkları müslümandır. Dağıstan, Rusya'nın bütün özerk arazi kurumları ile mukayesede Rusların tüm ahali içinde yüzdesinin çok düşük olduğu etnik bölgesidir. Dağıstan'da etno-demografik durum dinamik karakterlidir. Dağıstan ahalisinin etno-politik bakımdan şartlı olarak 3 gruba ayırmak mümkündür. Dağıstanlılar (Nah-Dağıstan grubuna ait olan halklar) Türkler (Kumuklar, Nogaylar ve Azerbaycan Türkleri) Rus dilleri (Ruslar ve diğer halklar) 1989 yılının nüfus sayımına göre "Dağıstanlılar" Dağıstan ahalisinin %68.9'unu, Türkler %18.7'sini, Rus dilliler ise %12.4'ünü oluşturmaktadır.

Çeçen-İnguşlar

Çeçenler, Kafkas dağ zinciri ile Terek arasında kalan dağlık bölgede yaşıyorlar. Toprakları doğu yönünde Koyusu ve batı yönünde de Uladikavkaz ile Transkafkasya arasındaki bağlantıyı sağlayan geçitle sınırlıdır. Yaklaşık 13 bin km²'lik yüz ölçümü olan Çeçenistan'ın nüfus yapısı

Çeçen-Rus savaşı nedeniyle tüm olarak tespit edilememiştir. Çeçenlerin 1989 yılındaki nüfusları 1 milyon kişidir. İnguşetya ise, 6 bin km²'lik bir bölgeyi kaplamaktadır. 1989 yılı nüfus sayımına göre İnguşlar 237 bin kişidir.

Osetler

Osetlerin 1989 nüfusu 600 bin kişidir. Eski Hint-Avrupa kökenli topluluk olarak bilinen Osetler, Büyük Kafkasların orta kesiminde yaşarlar. Bu topluluk M.Ö 7.y.y.'dan Hunların baskısıyla Kafkasya'ya sığındıkları M.S. 4. yüzyıla değin Güney Rusya steplerinde dolaşan ve sırayla İskitler, Sarmatlar, Alanlar olarak anılan Doğu İran kökenli göçebe halkların kalıntısıdır.

Karaçay-Malkarlar

Karaçay-Malkar ülkesi Kafkasya'nın Orta Kafkaslar olarak bilinen merkezi kısmında yer almaktadır. Yalnızca Kafkasya'nın değil, Avrupa'nın da en yüksek dağları bugün Karaçay-Malkar toprakları içindedir. Kafkas dağlarının üzerinde yer alan Karaçay-Malkar topraklarının güney sınırları baştan başa Kafkas dağları ile kaplıdır. Karaçay-Malkar halkının "Tav Artı" (Dağ Arkası) adını verdikleri Kafkas ötesi ülkelerinden Abhazya ve Gürcü-Svanetya bölgeleri Karaçay-Malkarlıların güney komşularıdır. Karaçay-Malkarlıların kuzeyinde yer alan düzlüklerde ise Abazinler, Nogaylar ve Besleney-Rabardey Çerkeslerinin toprakları uzanmaktadır. Doğuda Kuzey Osetya Cumhuriyeti ile komşudurlar. Karaçaylılar ve Malkarlar birbirinden farklı etnik kökene, dile, kültüre ve tarihe sahip iki ayrı halk değil, aynı dil, kültür ve tarihi paylaşan bir Türk boyudur. Sovyetler Birliği döneminde ikiye ayrılan Karaçay-Malkar halkı Kafkasya'da yer alan Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesi ve Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti sınırları içinde yaşamaktaydılar. Günümüzde Karaçaylılar Rusya Federasyonuna bağlı Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesi ve Kabardin -Balkar Özerk Cumhuriyeti'ne bağlı Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nde, Malkarlılar ise Kabardin-Balkar Cumhuriyeti'nde yaşamaktadırlar. Karaçaylılar yaklaşık 180 bin kişilik nüfusa sahip iken, Malkarlıların nüfusu da 100 bine yakındır. Karaçay-Malkarlılar Kafkasya dışında, 1943-1944 yıllarında sürgüne gönderildikleri Orta Asya'da, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'da yaklaşık 20 bin kişilik bir nüfusa sahiptirler. 1886 ve 1905 yıllarında Türkiye'ye göç eden Karaçay-Malkarlıları da Türkiye'de yaklaşık 20 bin kişidirler. Bunun dışında Suriye'de Şam civarında 1500, ABD'de yaklaşık 5 bin Karaçay-Malkarlı yaşamaktadır. ve Karaçay bölgelerindeki halk ise yaşadıkları vadilerin adları ile anılıyordu. Yani, Çerek vadisindekiler kendilerine Malkarlı derken, Bashan vadisindekiler Bashançı, Çegem vadisindekiler Çegemli, Karaçay'dakiler de Karaçaylı adlarını kullanıyorlardı. Hepsi birden kendilerine Tavlu (Dağlı) adını veriyorlardı. 1917 Sovyet İhtilâli'nden sonra Kuzey Kafkasya'yı ele geçiren Bolşevikler yeni idari sistemler meydana getirdiler. Karaçay bölgesini Çerkeslerle birleştirerek Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesi'ni kuran Sovyetler, Bashan (Malkar) adı altında birleştirerek, Kabardey Çerkesleri ile birlikte kurulan Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti'ne bağlandılar. Böylece 1922 yılından sonra sun'i olarak birbirinden ayrı gibi gösterilen Karaçay ve Balkar halkları ortaya çıktı.

Nogaylar

Nogaylar bugün Kafkasya'da varlıklarını sürdürmekte olan Türk topluluklarından biridir. Kıpçak grubuna dahil olan Nogayların bazı araştırmalara göre Moğol kabilesinden olan Mangıtlardan bazılarına göre ise Uz ve Peçenek Türk boylarından geldikleri tahmin edilmektedir. Bu Türk topluluğu; Astrahan, Kuzey Kafkasya'da, Kırım, Romanya ve Türkiye'de Nogay adı ile, Türkistan'da, özellikle Buhara ve Hive'de Mangıt adıyla tanınmaktadır. Nogaylardan geriye kalanlar Kuzey Kafkasya'nın çeşitli bölgelerinde yaşamaktadırlar. 19. y.y.'da Rus saldırıları sebebiyle göç edenlerin sayısı çok fazladır. Bu yıllarda göçü hızlandırmak için evlerin yakılması, insanların iskelelere yığılması gibi olayların belgeleri arşivlerde bulunmaktadır. Hatta o yıllarda Kafkasya'da bulunan General Odomikof'a buradaki asayişin nasıl düzeltileceği sorulduğunda alınan cevap "Nogay ahalisinin buldukları yerlerden uzaklaştırılmalarıyla" olmuş ve bu Rus gazetelerinde yayımlanmıştır. 18 Kasım 1868'den itibaren Batı Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına gelen Nogayların sayısı bir yıl içinde 11.309'a ulaşmıştır. Bunların büyük bölümü Adana ve Dobruca'ya gönderilmiştir. 1863 yılına kadar göç eden Nogayların sayısı 30 bin'i bulmuştur. Bunların tamamı Yedisian, Beşna ve Canboyluk kabilelerine mensupturlar. Kuban ve Terek'in kuzeyi ele geçirildikten sonra binlerce Nogay ve Kalmuk ailesi Dağıstan ve Çerkes kuvvetleriyle birleşmesinler diye Volga'nın ötesine göç ettirilmişlerdir. Onların yerine de Rus köylüleri yerleştirilmiştir. Bu sistemli politika ile Rusya'nın hemen her yerinde olduğu gibi Kafkasya'da da demografik bakımdan Rusların üstün olması sağlanmıştır. Nogayların 1989 nüfus sayımına göre sayıları 79 bin'den fazladır.

Kumuklar

1989 sayımına göre 282.178 Kumuk vardır. Hazar Denizi'nin kuzey kıyısı boyunca uzanan Dağıstan topraklarına yerleşmişlerdir. Ayrıca Çeçen-İnguş bölgelerinde küçük topluluklar biçiminde Kumuklar yaşar. Oğuz-Kıpçak boylarının karışımından oluşurlar.

Kafkasya'da Konuşulan Diller:

Kafkasya'da birbirinden tamamen farklı pek çok dil ve lehçenin konuşuluyor olması, birliğin oluşturulmasını bir dereceye kadar etkilemiştir. Çünkü farklı dillerde konuşan kabile ve boyların tek bir dil etrafında birleşerek milletleşme sürecine girmeleri mümkün olmamıştır. 20. y.y. başlarına kadar Kafkasya halkları arasındaki ortak konuşma dilinin Kıpçak Türkçe'si olmasına çalışılmıştır. Bu amaçla 1918'de kurulan Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nde devletin resmi dilinin Türkçe olarak kabul edilmiştir. Bu cumhuriyetin Sovyetler tarafından işgal edilip yıkılmasıyla birlikte Kıpçak Türkçe'sinin Kafkasya halkları arasındaki birleştirici rolü de sona ermiş ve onun yerini Rusça almıştır. "Kafkasya Halkları" adı verilen topluluklar Adige, Abhaz-Abazin, Kabardey, Karaçay-Malkar, Oset, Çeçen-İnguş ve Dağıstan halklarıdır. Kafkasya'da konuşulan diller dört ayrı dil ailesinden gelir. Kafkas, Hint-Avrupa, Türk ve Sami dil aileleri.

Kafkasya bölgesinin değişik yerlerinde, birkaç yüz kişiden oluşan dil topluluklarından, sayıları milyonları bulan büyük ulusal topluluklara kadar 50'nin üzerinde halk yaşar. Bu çeşitlilik çok eski çağlara kadar uzanır. Plinius (Yaşlı), Romalıların bölgede işlerini ancak 80 çevirmenle

yürütebildiğini belirtiyor. Arap coğrafyacılar ise Kafkasya'ya Cebelü'l-Elsine (Diller Dağı) adını vermişlerdi.

1. Kafkas Dilleri :

- a. Abhaz-Adige Dilleri (Kabardey, Abaza, Şapsuğ, Bjeduğ, Abzeh ,Ubih v.s)
- b. Çeçen-Lezgi dilleri (Çeçen-İnguş, Lezgi, Avar, Lak, Tabasapan, Andi v.s.)
- c. Kartvel Dilleri (Gürcü, Svan, Megrel, Laz)

2. Türk Dilleri:

- a. Karaçay-Malkar
- b. Kumuk (Dağıstan bölgesinde)
- c. Nogay (18. yüzyıldan beri Kafkasya'nın kuzey düzlüklerinde konuşulur.)

3. İran Dilleri:

- a. Oset

Kafkasya'nın Kısa Tarihi:

Kuzey Kafkasya, birçok topluluk ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Konum itibariyle kuzeyden güneye, batıdan doğuya hep bir köprü bağlantısı gören Kuzey Kafkasya bölgesi devletlerin etki sahasında kalmış; devletler strateji geliştirirken bölgeyi göz ardı edememişlerdir. Bölgeye ilk olarak gelenler Kimmerler'dir. Kimmerler Kafkasya'ya kuzeyden gelerek bölgeye proto-Türk kültürünü taşımışlardır. M.Ö. 7. yüzyılda Kuzey Kafkasya'da var olan Kimmerler etnik bakımdan Ural-Altay kökenine ait bir topluluktur. İskitler de Kimmerler'in bir kolu olarak bölgede karşımıza çıkmaktadır. Kimmerler gibi; bölgeye hakim olmakla kalmamış; kültürlerini de bırakmışlardır. Çoğu araştırmacıya göre Kuzey Kafkasya kültürü İskitlerin ve Kimmerler'in etkisiyle oluşmuştur.

Kuzey Kafkasya'daki Türk kültürünü oluşturan asıl önemli devir ise Hunlar ve onları takip ederek Orta Asya'dan gelen Hazarlar ile başlamaktadır. Hunlar Dağıstan'da yaşayan Alanların kralını öldürerek bölgeye hâkim olmuşlardır. Aynı şekilde Orta Asya'nın içlerinden gelerek Volga ve Dinyester nehirleri arasında 620 yılında devlet kuran Hazarlar, 1055 yılına kadar bölgede hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir. Hazarlar kuzeyden bölgeye gelirken aynı zamanda da güneyden Araplar bölgeye nüfuz etmeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda da Hazarlar ile Araplar arasında çetin savaşlar meydana gelmiştir. Böylece bölge halkı kendi topraklarında güç mücadelesine tanık olmak zorunda kalmıştır.

Araplar ele geçirdikleri yerlerde İslamiyet'i yaymaya başlamışlardır. İslamiyet ilk olarak, 8. yüzyılda Ebu Müslim önderliğindeki Arapların Hazar Türklerine saldırması sonucu bölgeye yayılmaya başlamıştır. Bu sırada Dağıstanlılar ve Çeçenler'in bir kısmı İslamiyet'i kabul edip Müslüman olmuşlardır. Diğer toplulukların İslamiyet'i kabul etmesinde Araplar değil, Osmanlı İmparatorluğu etkili olmuştur. Bu yüzden İslamiyet Kuzey Kafkasya'nın batısı ile doğusunda

farklı etkileşimlere neden olur. İslamiyet ile 8. yüzyılda Araplar vasıtasıyla tanışıp, kabul eden Dağıstanlılar ve Çeçen-İnguş halkı Şafi Mezhebine dahil olurken; İslamiyet'i 17-18. yüzyıllarda Osmanlı vasıtasıyla tanıyıp kabul eden Çerkes, Abhaza, Karaçay ve Balkarlar Hanefi Mezhebini benimsemişlerdir.

Bölgede Arap ve Hazarların dönemi son bulunca Türk akınları birbirini takip etmiştir. Akınlar dolayısıyla Kafkasya'nın kuzeyinin siyasi yapısında da büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Araplardan sonra 1062 yılında Selçuklular Gürcistan'dan itibaren Hazar Denizi'nin kıyılarına dolayısıyla Dağıstan'a kadar uzanan sahaya Türkleri yerleştirmişlerdir. Selçuklular Kafkasya'yı kuzeyden sararak Rusya'nın bölgeye gelmesini engellemişlerdir. Ancak Ruslar Kafkasya'nın kendileri için hayati önemini anlayınca bölgeyi ardı ardına işgal ederek bölgenin Rusya'ya tâbi olmasını sağlamışlardır.

Rusya'nın Kafkasya Topraklarını İşgali

Kuzey Kafkasya'ya yerleşmeye çalışan Rusya'yı bölgede ancak 10. yüzyılda görebiliriz. Bu dönemde her ne kadar Türk ve Moğol etkisinden daha az etkide bulunsalar da, Moskova bu yüzyıllarda Kafkasya'nın kuzeyinin kendisi için önemini kavramış bulunmaktadır. Rusya ile Kuzey Kafkasya arasındaki ilk ilişki 914 senesinde "Variyag" adlı sefer heyetinin Don ve Volga Nehirlerinden geçmesiyle başlamıştır. Kırım'ı ilhak ederek Kuzey Kafkasya'ya nüfuz etme imkânı bulan Osmanlı, Kafkasya'nın tamamını birtakım nedenlerden dolayı kaybetmiştir. Bu nedenlerin en önemlileri, İran ile olan savaşlar ve başka bölgelere yoğunluk verilerek Kafkasya'nın unutulmasıdır.

Rusya'nın Kafkasya'da ilk hâkimiyeti "Kazan" şehrini ele geçirmesiyle başlar. 1552 yılında Kazan'ın ele geçirilmesinin ardından 1554 yılında da Astrahan ele geçirilmiş ve Rusya Kafkasya'da kalıcı olmaya başlamıştır. Ancak işgallerin sistemli hale getirilmesi Büyük Petro döneminde mümkün olmuştur. Büyük Petro sınırları doğuda Hindistan, batıda ise İstanbul olan bir dünya imparatorluğu kurmak istemiş ve politikasını bu amaç doğrultusunda uygulamaya koymuştur. Öncelikle Kuzey Kafkasya'ya seferler düzenleyerek Çerkezistan'ın önemli bir bölümünü, daha sonra ise İran'a ait olan Derbent, Bakü, Geylan, Mazenderan ve Esterabad şehirlerini ele geçirmiştir.

Büyük Petro'nun ölümünün ardından Çariçe Katerina (1763) dönemine kadar Kuzey Kafkasya'ya sefer yapılmamış, ancak Çariçe Katerina ile birlikte Ruslar Kafkasyalılar ile on dört sene savaşmışlardır. Kuzey Kafkasya'da Kazak Cumhuriyeti'ne de son veren Rusya "Kazak Stanitsa"ları kurarak Kazakları Rusların Kafkaslardaki öncü karakolu ve baş istilacıları yapmışlardır. Ruslara olan düşmanlığın sona erdirilmesi için de ele geçirilen topraklar Kazaklara geri verilmiştir. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'yla birlikte Gürcistan Osmanlı hâkimiyetinden çıkarak Rusya'ya dâhil olmuştur. 18. yüzyılın sonunda Rusya, Güney Kafkasya da dâhil olmak üzere Kafkasya'da hâkimiyetini tamamlamıştır. 19. yüzyılda Kuzey Kafkasya bölgesi kanlı savaşlara ve sürgünlere tanık olmuştur.

İmamlar Dönemi ve Gazavat

İmam Mansur, (1760-1794) Çeçenya'daki Kafkasya Müridizmi'nin kurucusu. Çeçence adı Oççurma olup, babasının adı Jela'dır. Çeçenistan'ın ilk devlet başkanı kabul edilen İmam Mansur, 1785-1791 yılları arasında Rus İmparatorluğu'na karşı Aldı'da başlattığı savaş ile Anapa'da yaralanıp teslim alınışına kadar geçen zaman içerisinde Kafkasya'daki bağımsızlık mücadelesinin başlatıcısı ve önderi olmuştur. Savaşlardaki başarılarından ötürü dağılı halkları O'na Mansur (Muzaffer, Zafer kazanan) ismini takmışlardır.

I. Aldı Savaşı (26 Haziran 1785) sonrası kazandığı zafer ile adı, ülke dışına taşındı. Osmanlı Arşiv belgelerinde Kizlyar Kalesini Ruslardan almak için 15 Temmuz ve 19 Ağustos 1785 tarihlerinde olmak üzere iki kez kuşattığı yazılıdır (T.C.Başbakanlık Arşivi H.H. No: 1305-A). 29 Temmuz 1785 Tarihinde Grigoripolis (Kum Kalesi)'i almış ve Vladikavkaz - Mozdok hattına egemen olmuştur. 15 Temmuz 1791'de Anapa Kalesini Rus birliklerine karşı İpeklizade Köse Mustafa Paşa ile birlikte savunurken yaralanmış ve Kont Gudoviç tarafından teslim alınmıştır. Anapa'da 93 subay ve 4000 nefer yitirmiş olmasına rağmen İmam Mansur'un yaralı olarak esir alınması Rusya'da büyük bir sevinç yaratmıştır.

Tedavisinden sonra Çariçe II. Katerina kendisini kabul etmiş, 15 Ekim 1791 de St. Petersburg'dan Şlisselburg'a sevk edilmiş ve Şlisselburg Kalesine hapsedilmiştir. 10 Ocak 1792 Osmanlı-Rus Yaş Antlaşmasından sonra St. Petersburg'a gönderilen Mustafa Rasih Paşa, esirlerin mübadelesi işleri sırasında İmam Mansur'un Osmanlı'ya teslimini istemiş fakat, Rus Makamlarınca Mansur'un Çeçen olduğu ve Osmanlı tebaası olmadığı kendilerine bildirilmiş, bu sebeple netice alınamamıştır (Kadircan KAFLI. Şimâli Kafkasya, İstanbul 1942, s.87) Solovki Manastırı'nda 13 Nisan 1794 günü ölmüştür.

İmam Şamil

Kuzey Kafkasya'nın efsanevi lideri ve "devletleşme" çabalarının en kayda değer ismi İmam Şamil, 1797 yılında Dağıstan'da Gimri (Genu) köyünde dünyaya geldi. Babası bölgenin yerli halklarından Avarlara mensup Dengau Muhammed'dir. Annesi Aşiltalı Bahu Mesedo, Avar beyi olan Pir Budah'ın kızıdır. Genç yaşında, Rus yayılcılığına karşı Kuzey Kafkasya'da halkı "gazavat"a çağıran Nakşibendi tarikatına dahil oldu. İlk eğitimini Said Harekani'den aldı. Daha sonra kayınpederi olan Nakşibendi Şeyhi Cemaleddin Gazi Kumuki Efendi'den ders aldı. İmam Hamzat'ın 19 Eylül 1834 Cuma günü Hunzah Camii'nde şehadetinden sonra, 2 Ekim 1834'de Aşilta'da yapılan toplantıda oy birliği ile imamlığa getirildi.

25 Ağustos 1859'da, Gunip kuşatmasında silah bırakıncaya kadar aralıksız mücadeleyi sürdürdü. 1869'a dek Kaluga'da ikamet etti. 1870'te İstanbul üzerinden Hicaz'a geçti. İmam Şamil, muhtelif zamanlarda beş defa evlendi. Fatimat, Cevheret, Zahidet, Emine ve Şovanat isimindeki zevcelerinden Ahmed Cemaleddin (küçük yaşta öldü), Muhammed Gazi, Muhammed Said, Muhammed Şefi, Cemaleddin ve Muhammed Kamil isimli altı oğlu ile Fatimat, Nafisat, Necabat, Bahu-Mesedu ve Safiyat isimli beş kızı oldu. Yaygın olarak bilinenin aksine, Şamil asla bir "şeyh" değildi; "siyasi otorite" yi temsil eden "imamet" makamında

bulunuyordu. Şamil'in ruh ikliminde Molla Cemaleddin'in yeri büyüktü. Hocasının yanında Şamil, baştan beri büyük bir disiplin ile çalışmış, Arap edebiyatını öğrenmiş, mukayeseli ilim dalları üzerinde çalışmıştı. Büyük yerleşim birimlerinde halkı teşkilatlandırıp, aydınlatmaya çalışan Şamil, Aşilta köyüne yerleşti.

Ruslar 1837 Hunzah, Gimri ve diğer önemli yerleşim birimlerini zaptedip kaleler yapmışlardı. Sık sık yer değiştirmek zorunda kalan Şamil, düşmanın uzanmayacağı bir yerde yerleşmeyi önerenlere sağlam bir yere çekilelim, kendi yurdumuzda düşmanla çarpışalım" dedi. Bunun üzerine çok güç zaptedilir bir yer olan Ahulgoh'a yerleştiler. Henüz daha bir yıl olmuştu ki; Ruslar bütün kuvvetleriyle 1838'de Ahulgoh'u ablukaya aldılar. Cesaretin mükemmel örneğini Gimri müdafaasında gösteren Şamil, imamlığının ilk büyük imtihanını ve kumanda üstünlüğünü Ahulgoh ve Surbay savaşlarında da ispat etmişti. Ahulgoh'ta günlerce mücadele eden İmam, buradan kuşatmayı gizlice aşarak Ruslara esir düşmeden Çeçenistan'a gitmeyi başardı. Ruslar bu kuşatmada İmam'ın bir avuç askeri karşısında 3 bin kayıp vermişti. Başına ödül konmuş olan İmam'ın Rus Çarı'na meydan okuyan mektupları ünlüdür.

Muhammed Tahir'in vesikaları Şamil'in hayatına ilişkin aydınlatıcı bilgiler vermektedir. Tahir, Şamil'in vefakar bir maiyeti ve sekreteriydi. Şamil, esaret yıllarında hayatına ilişkin bilgileri dikte ettirmişti. Bu tarihi vesikalar Arapça yazılmıştır. Tahir'in 1882'de ölümünden sonra, oğlu Habibullah eserin yazım işini sürdürdü. Şamil daha genç yaşlarında iken ciddi çalışmaları, spor aktiviteleri ve kahramanlıkları ile adından söz ettirdi. Şamil sadece asker kişiliği ile tanınan biri değildi. Uyguladığı başarılı harp taktiklerinin yanısıra adli, idari ve sivil bir devlet mekanizması geliştirdi. Medreselerdeki tedrisata ehemmiyet verdi, fikir ve sanat sahasında büyük adımlar attı. Tarihteki en büyük gerilla lideri sayılan Şamil 4 Şubat 1871'de yetmiş dört yaşında Medine'de vefat etti. Cennet-ül Baki mezarlığına defnedildi.

Sürgünler

1864 yılında Kuzey Kafkasyalıların Rusya'ya teslim olmasıyla birlikte Kafkas-Rus savaşları sona ermiştir. Çarlık Rusya çıkardığı bir kararname ile Kafkas halklarının bölgeden çıkarılmasını; aksi takdirde tüm halkın savaş esiri sayılacağını söylemiştir. Bunun üzerine 750 binden fazla olduğu tahmin edilen Çeçen, Dağıstanlı, Çerkes ve Oset Kuzey Kafkasya'dan Avrupa'ya, Osmanlı İmparatorluğu'na, Kıbrıs ve Ürdün'e göç ettirilmiştir. Kuzey Kafkas halklarının sürgünü ve müteaddit defalar jenoside maruz kalmaları, temel insan hak ve hürriyetlerinin garanti altına alındığı uluslararası hukuk alanında henüz bir hak arayışına dönüşebilmiş değildir.

İngiliz ve Osmanlı devletlerinin resmi kayıtlarına geçen 1864'teki Kafkasya sürgünü ve jenosidi tarihte bir kere yaşanmış ve tozlu raflarda yerini almış bir olay olmayıp tam tersi kötü sonuçları günümüzde dahi devam eden feci tarihsel bir kazadır. 1864'te yaşanan birinci sürgünün kötü sonuçları adeta mağdurlarından torunlara miras olarak kalmış, üstelik mirasa yeni sürgünlerle ilaveler yapılmıştır. Yani Kafkasya'daki ilk sürgünün acıları telafi edilmeden yeni sürgünlerle mağduriyetler çoğaltılmıştır.

Kafkasya'yı Kafkasyalılardan arındırma süreci uzun savaşların ardından yerli halkların Rus Çarlığı'na yenilgisiyle 1859-1864 yılları arasında büyük bir sürgüne dönüşmüş, zaman içerisinde bu yok etme planı uluslararası hukuk açısından ancak jenosit ile tanımlanabilecek uygulamalarla bugüne kadar devam ede gelmiştir. 19. yüzyılda Çarlık Rusyası, 20. yüzyılda SSCB ve şimdi Rusya Federasyonu, sürgünü Kafkasyalıların bir alın yazısı haline getirmeyi başarmıştır.

Rusların Kafkasya'ya yerleşme politikasının sonucu olarak;sadece 1864'te 1 milyon 500 bin Kafkasyalı yurdundan olmuş, binlercesi sürgün yolculuğunda açlık ve kötü koşullara yenik düşerek can vermiş, binlercesi Karadeniz'in dalgalarına dayanamayan gemilerin batmasıyla engin sularda boğulmuş, yüzlercesi kalıcı hastalığa yakalanmış, binlercesi getirildikleri yerlerde köle olarak satılmış, yüzlerce kadın zorla tecavüze uğramıştır. Ayrıca sürülenlerin toprakları, evleri ve sahip olduğu diğer tüm mal varlıkları Kafkasya'ya ikame ettirilen Rus ve Kazaklara verilmiştir.

Karadeniz'deki Taman, Tuapse, Anapa, Tsemez, Soçi, Adler, Sohum, Poti, Batum gibi limanlardan Rus, Osmanlı ve İngiliz gemilerine balık gibi istif edilerek, Osmanlı topraklarına yani Trabzon, Ordu, Samsun, Sinop, Kefken, Varna, Burgaz, Köstence, İstanbul ve Ege kıyılarına dökülen insanların yüzde 30'unun henüz sürgün yolculuğu tamamlanmadan telef olduğu yönünde bilgiler arşiv kayıtlarında mevcuttur.

Sözgelimi insan yüklü gemilerin boşaltıldığı yerlerden biri olan Trabzon'daki Rus Konsolosu, Mayıs 1864'te "30 bin kişi açlık ve hastalıktan kırıldı. Gemilerde hastalık alameti gösteren olursa derhal denize atılırdı... 1858-1865 yıllarında 493.124 insanın gittiği Trabzon'da bir tek adamın 30-50 cariye birden aldığı oluyordu..." diye yazmıştır. Hem Kafkasya hem de Osmanlı kıyılarında ölen insanların gömüldüğü çok sayıda toplu mezarın olduğu yine kayıtlarda yerini almıştır.

Sürgün sürecinde Trabzon'daki Rus Konsolosu sürgün kararını yürüten General Katraçef'in tanıklığı şöyledir: "Türkiye'ye gitmek üzere Batum'a 70.000 Çerkes geldi. Bunlardan vasati olarak günde 7 kişi ölüyor. Trabzon'a çıkarılan 24.700 kişiden şimdiye kadar 19.000 kişi ölmüştür. Şimdi orada bulunan 63.900 kişiden her gün 180-250 kişi ölmektedir. Samsun civarındaki 110.000 kişi arasında her gün vasati 200 kişi can veriyor. Trabzon, Varna ve İstanbul'a götürülen 4650 kişiden de günde 40-60 kişinin öldüğünü haber aldım."

Rus makamları sürgün suçlamalarından kaçabilmek için bu tarihi trajediyi göç kavramıyla izah etmeye kalkışmıştır. Ancak insanların bile bile ölüme razı olduğu zorlayıcı ortamı izah etmesi açısından Çarın Kafkasya'ya temsilcisi Grandük Mişel'in 1864 Ağustosunda Batı Kafkasyalılara gönderdiği şu ferman yeterlidir: "Bir ay zarfında Kafkasya terk edilmediği takdirde, bütün nüfus savaş esiri olarak Rusya'nın muhtelif mıntıklarına sürülecektir." Yurtlarından edilen Kafkas halkları Türkiye, Suriye, Ürdün, İsrail, Mısır, Irak, Lübnan, Kuveyt, Libya, Yunanistan, Makedonya, Kosova gibi dünyanın 40 değişik ülkesinde yaşamaya mecbur bırakılmıştır.

Mevcut Rus, Osmanlı ve Avrupa kayıtlarına göre, 1862-1870 yılları arasında sürgüne gönderilenler 1,2 ile 2 milyon civarındadır. Yaklaşık olarak 500 bin Kafkasyalının yolculuk sırasında veya vardıkları Osmanlı limanlarında öldüğü bilinmektedir. Sürülenler bir daha vatanlarına geri dönememiş, ancak onların torunları Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra vatanlarına gitme şansı elde edebilmişler ama dedelerinin kaybettiklerini geri verecek ne bir makam bulabilmişlerdir, ne de bu yönde bir kamu iradesi.

1943-1944 Sürgünü

Kafkasyalılar 1944'te yaşadıkları sürgünün acılarını üzerlerinden atamamış ve bu tarihi kazanın sonuçlarından hala kurtulamamışken hayatlarında yeni sürgün sahifeleri açılmıştır.

Sürgünün devam eden bir sonucu olarak diasporada yaşayanlar, anavatanlarından uzak olmaları nedeniyle kültür ve dillerini günbegün kaybediyorlar. Mevcut temel hak ve hürriyetler perspektifinin, bu kaybın önüne geçilmesinde referans olma yeteneği var mıdır? Ataları sürgün edilen halkların tekrar vatanlarına dönebilmesi temel haklar kapsamında değerlendirilmediği sürece mevcut politik iradelerin bu konudaki olumsuz yaklaşımlarını aşmak kolay kolay mümkün olamamaktadır. Uluslararası hukuk metinleri ortaya çıkmadan ve temel insan hakları birtakım sözleşmelerle garanti altına alınmadan önceki dönemlerde vuku bulmuş olmalarına rağmen etkileri hala devam etmekte olan olayların mağdurlarının mağduriyetlerini telafi edecek uluslararası bir hukuk anlayışı, uluslararası hukuk metni ve bunu uygulayacak bir mekanizma şimdi bile ortaya çıkabilmiş değildir.

1864 sürgünüyle dünyaya savrulan Kafkasyalılar tekrar anavatanlarında toparlanma fırsatı verilmeden Kafkasya'nın bakiyeleri sayılan halklar bu sefer 1943 ve 1944 yıllarında SSCB lideri Yosef Stalin'in emriyle geniş çaplı bir soykırıma maruz bırakıldılar. Kafkas halkları, asılsız bir şekilde II. Dünya Savaşı'nda Almanlarla işbirliği yaparak ihanet etmekle suçlanmışlardı. 23 Şubat 1944 günü yani Kızılordu'nun 26. kuruluş yıldönümünde şenliklere davet edilen Çeçen ve aynı etnik kökene sahip olan İnguşlar apar-topar ve binlerce insanın ölümü pahasına Sibiryaya sürüldü.

Aynı şekilde 2 Kasım 1943'te Karaçaylılar, 8 Mart 1944'te de Balkarlar Sibiryaya ve Kazakistan'a sürüldüler. Kırım Tatarları ve Ahıska Türkleri de sürgün edilen halklar arasındaydı. Sovyet Rusya, sürgün operasyonunu büyük bir gizlilik içinde gerçekleştirmiş, kamuoyu ancak iki yıl sonra yani 26 Haziran 1946'da "İzvestiya" gazetesinde çıkan küçük bir haber ile olanlardan haberdar olabilmişti.

Her aileye 20 kg. bagaj izni verilmiş, insanların tüm mal varlıklarına; evlerine, topraklarına ve büyükbaş hayvanlarına el konulmuştu. Felaketin en büyüğü ise sürgün yolculuğunda gerçekleşti: İnsanların yüzde 20'si kötü hava koşulları ve açlıktan öldü. Ölüm Çeçen ve İnguşlar'ın yakasını yerleştirildikleri yeni yerlerde de bırakmadı ve ilk birkaç yıl içinde gerek iklim gerekse ağır çalışma koşulları ve bunlara bağlı salgın hastalıkları nedeniyle pek çok insan yaşamını yitirdi. Çeçen ve İnguş halkının sürgündeki nüfus kaybının yüzde 38 oranında olduğu kaydediliyor.

9 Ocak 1957'de Sovyetler Birliği Yüksek Şûrası aldığı bir karar ile 1944 yılında topyekûn sürülen Çeçen-İnguşlar'ın yurtlarına dönmelerine izin verdi. 12.01.1958 tarihinde Groznenskiy Raboçiy gazetesi, sürgünden dönenlerin sayısını 200 bin olarak yazmıştır. Ancak sürgünden 4 yıl öncesinin yani 1939 yılının resmi kayıtlarına göre yeni kurulan Çeçen-İnguş Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki Çeçen ve İnguşlar'ın nüfusu 488 bindi. Süngünden sonra (1959'un rakamlarına göre) Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'ndeki tüm İnguş ve Çeçenlerin sayısı 311.2 binden ibaretti.

Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti'nde tüm köyler sürgüne tabi tutulurken ulaşımın ve insanların tahliyesinin zor olduğu bölgelerde ise jenosit uygulamalarına gidildi. 27 Şubat 1944'de yaşanan Haybah katliamı buna bir örnektir. Çeçen-İnguş Özerk Cumhuriyeti Adalet Bakanı eski Yardımcısı Ziyaudi Malsagov tanık olduğu olayları şöyle anlatmaktadır: "Cumhuriyetin diğer bölgelerindeki Çeçenlerle İnguşlar vatanlarından sökölüp Kazakistan'a yollanmaktaydı. Fakat buradakileri nakletmek mümkün değildi. Çevre köylerden ve mezralardan toplanan halk, yaya olarak yola çıkarıldı. Hastalar, yaşlılar, zayıflar ertesi günü helikopterlerle taşınacaktır denilmek suretiyle arkada bırakıldılar. Bir miktar genç, genç kız, çocuk ve kadın da onlarla kaldı. Toplam 650-700 kişi kadardı. 27 Şubat 1944 günü sabah saat 09.00'da bu insanlar şu ahıra sürüldü...Üstlerinden kilit vuruldu. Ardından ahır ateşe verildi. İnsanlar ahırın kapısını zorlayıp kırdı ve dışarıya seğirtti. Gvişiani de o an emretti: -Ogon! (Ateeş!) ...Bir iki kişi firara kalkıştı. Onları da öldürdüler. 650 veya 700 insan ahirin içinde cayır cayır yakılarak öldürüldü.

Komünist Partisi'nin XX.Kongresi'nde Kruşçev, Karaçaylılar, Balkarlar ve Kalmıklar'ın zulme uğradığını itiraf etti. Komünist Partisi Merkez Komitesi, 24 Kasım 1956'da Çeçenlerin ve İnguşlar'ın ulusal özerkliklerinin yeniden verilmesi kararını aldı. 7 Mart 1944 tarihinde lağvedilerek toprakları Gürcistan, Dağıstan ve Kuzey Osetya'ya paylaştırılan Çeçen-İnguş Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti 9 Ocak 1957'de yeniden kuruldu. Sınır bölgeler Çeçen-İnguşetya'ya geri verilmedi, ama buna karşılık Kargalin, Naur ve Şelkov'dan oluşan üç bölge bu ülkeye bağlandı.

Kırım ve Ahıskalıların sürgünü

Stalin döneminde sürgün sadece Kuzey Kafkasya ile sınırlı kalmadı. Sürgün kararının vurduğu bir diğer halk ise Kırım Tatarlarıydı. 18 Mayıs 1944 gecesi başlayan sürgün furyası 3 gün içinde 220.000 Kırım Tatarı'nın zorla yurtlarından koparılmasıyla sonuçlandı. KGB'den önceki Rus istihbarat servisi NKVD, sürgün edilenlerin 191.044 kişi olduğunu açıklamıştı.

Orta Asya'nın ücra köşelerine götürölmek üzere ölüm katarlarına bindirilen insanların yüzde 42'si zor koşullara dayanamayarak yada yapılan baskılar sonucu yaşamını yitirdi. Kırım Tatarları'nın sürgün hayati Çeçenlerden daha uzun sürdü. Vatanlarına dönmek için çok yolu deneyen Kırım Tatarları dönüş için 1980'li yılları beklemek zorunda kaldı. Yıllar sonra terk ettiği topraklarına gelen insanları başka bir hazin tablo bekliyordu. Evleri, işyerleri ve toprakları hatta ibadethaneleri Ruslara ve Ukraynalılara dağıtılmıştı. Camiler de ahır veya

ambar amacıyla kullanılmaktaydı. SSCB Yüksek Sovyet'inin 1944 sürgünü ile ilgili bütün işlemlerinin Kasım 1989'da "kanunsuz ve kriminal" ilan edilmesiyle birlikte geri dönüş sancıları arttı ve şimdiye kadar 250.000'nin üzerinde Kırım Tatarı tekrar vatanlarına dönmeyi başardı ancak dönemeyenlerin önüne konulan çok sayıda engel var.

Ahıskalıların yüz yüze oldukları en büyük dram ise sürgün edildikleri ülkelerden geri dönememeleri oldu. Günümüzde bu insanların torunları Rusya Federasyonu(Krosnodar Kray), Özbekistan, Kazakistan, Türkiye, Ukrayna, Almanya, Fransa ve İtalya' gibi ülkelerde yaşamlarını sürdürüyor. Özbekistan'da sürgün hayatı yaşayan Ahıskalılar, 1989'da birtakım provokasyonlar sonucu ortaya çıkan ve Fergana olayları olarak tarihe geçen gelişmelerin ardından yeniden yurtlarından oldular. Özbekistan'dan çıkarılanlar Krosnodar ve Ukrayna'da geçici meskenlerde yaşamlarını sürdürmeye çalışıyor. En büyük sorunları hiçbir ülkenin vatandaşı olamamaları. Geçtiğimiz yıllarda ise Türkiye'de çıkarılan bir yasa ile az miktarda Ahıskalı Türk vatandaşlığına kabul edildi. Yani 1944'de sürgün edilen Kafkas halklarından hiçbir şekilde yurtlarına dönüş yapamayanlar ise Ahıskalılar oldu. Gürcistan, Avrupa Konseyi'ne kabul edilirken Ahıskalıların yeniden kendi vatanlarına yerleştirilmesi konusunda taahhüt altına girdi ancak bugüne kadar verilen sözler yerine getirilmedi.

Karaçay-Balkarların Sürgünü

2 Kasım 1943'te Karaçay Özerk Bölgesi, NKVD askerleri tarafından iki saat gibi kısa bir süre içinde tamamen boşaltıldı. Askerlerin emirlerine uymayarak evini terk etmek istemeyenler anında infaz edilirken içeride insan olup olmadığı kontrol edilmeksizin konutlar ateşe verildi. 2 Kasım 1943 tarihinde sabahın erken saatlerinde 32.929'u çocuk olmak üzere 63.333 kişi tıpkı Çeçenlere yapıldığı gibi hayvan vagonlarına doldurularak Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan çöllerine gönderildi. Yani bir millet ölüme mahkum edilmişti. 8 Mart 1944'de aynı akıbete Karaçaylılarla aynı etnik kökenden gelen Balkarlar maruz kaldı.

Kafkasya'da 1943 ve 1944'de yaşanan sürgün olayının görmezlikten gelinen bir de Avrupa ayağı var. İnsanlığın kara tarihine Drau Faciası olarak geçmesi gereken bu olayda İngiltere ve Amerika'nın sorumluluğu inkar edilemez bir gerçektir. Almanlarla birlikte gönüllü yada esir olarak veya kendiliklerinden Rus saldırılarından kurtulmak için Avrupa ülkelerine ulaşmış bulunan Kafkasyalılar, Ruslara teslim edilmek istenince tam bir insanlık faciası yaşanmıştır. 1944 yılının sonlarına doğru Rusya'dan Avrupa'ya geçen Kafkasyalılar, İtalya'nın kuzeyindeki Paluzza'nın dağ köylerine yerleştirildiler. Savaşın bitmesinden birkaç gün önce de Avusturya'nın Carinhia'daki Ober Drauburg bölgesine sürülerek, Drau nehri vadisine yerleştirildiler. Yalta'da Rusya, Amerika ve İngiltere bir anlaşma ile İngiliz işgal sahasına dahil edilen bu bölgedeki insanların Rusya'ya iade edilmesine karar verildi. Bu Stalin'in ölüm kusan baskıcı politikalarından kaçan Kafkasyalılar için yeni bir facia demektir. Mülteciler en azından eski Osmanlı topraklarına gitmeleri için izin verilmesini ve kendilerine yeni bir kapının aralanmasını istemişlerdi. Ancak buna olumlu cevap verilmemiştir. Londra'dan gelen 28 Mayıs 1945 tarihli emir, "Mülteciler Sovyet otoritelerine teslim edilecektir" şeklindeydi. İnsanlar önce silahlardan arındırıldılar, sonra komutanlar bir oyuna getirilerek Ruslara teslim edildiler. Ardından kamyonlara binmek istemeyen insanlar üzerine İngilizler tanklarla yürüyerek büyük bir faciaya neden olmuştur. Buradaki insanların çoğunluğu kadın, çocuk ve

ihtiyarlardan oluşuyordu ve insanlardan bir kısmı Ruslara teslim olmaksızın kucakındaki çocuğuyla nehre atlamayı tercih etti.

Kafkasyalı mültecilerin teslim edilişi ibret vesikası olarak 1960 yılında Avrupa İslam Cemiyeti'nin çalışmaları sonucu İrschen köyünde anıta dönüştürüldü. Anıtın üzerinde Almanca şunlar yazılıdır: "Burada 1945 yılının 28 Mayıs'ında 7000 Kuzey Kafkasyalı, kadınları ve çocuklarıyla Sovyet otoritelerine teslim edildiler ve İslamiyet'e olan sadakaları ile Kafkasya'nın istiklali idealine kurban gittiler. Kafkasya'nın kaderi haline getirilen sürgün ve jenosit, 1994-1996 arası ve 1999'da Çeçenistan'da kendini yeniden hatırlattı."

1864'te sürülen halklar gittikleri yerlerde kendilerine yapılan muamelelerin temel insan hakları kriterleri açısından ele alınması ve hukuk temelli bir yoruma kavuşturulması gerekmektedir. Kafkas sürgünü dünya tarihinin en trajik olaylarından birisi olmasına rağmen uluslararası anlaşmalarla çerçevesi çizilmiş temel insan hak ve hürriyetlerinin uygulama alanlarında bir karşılık bulamamış olması anlamlıdır. Tarihi felaketin kurbanlarının haklarının iadesi için uluslararası hukuk mekanizmasını çalıştıracak güçlü iradeler ortaya konamamış ve sorumluların tespiti ve yargılanması süreçleri başlatılamamıştır.

Çeçenistan'da 1999'da başlayan savaşla birlikte 500 bine yakın insanın mülteci durumuna düşmesi Kafkas haklarının sürgün ortamından kurtulamadıklarını bir kez daha ortaya koymuştur. Uluslararası hukukun bir parçası olma konusunda açıkça direnç gösteren Rusya, çevresiyle ilişkilerini emperyalist emeller üzerinde kurmaktan vazgeçmediği sürece Kafkasya'nın alinyazısı haline gelen sürgün ve jenosit tarihi de sona ermeyecektir.

Rusya'nın emperyalist ilgisi kendi toprakları dışındaki yakın çevresiyle sınırlı değildir. Rusya Federasyonu, bir asra yaklaşan bir süredir kendi toprak bütünlüğü içerisinde olmalarına rağmen diğer Kafkas Cumhuriyetleri'ne karşı da emperyalist bir ruhla hareket etme çelişkisi içerisindedir. Üstelik SSCB'nin dağılmasından sonra bile Çeçenistan dışında diğer Kafkas ülkelerinden hiçbirinde Rusya Federasyonu'nun toprak bütünlüğünü tehlikeye sokacak ciddi bir hareket gözlemlenebilmiş değildir. Tam tersi Rusya'nın egemenliği altına aldığı yerlerdeki korku ve kuşkuya dayalı baskıcı tutumları ve beslediği emperyalist ruh, bölge insanlarına 1864'ü unutmama şansı vermemektedir. Rusya buralarda kendi egemenliğinden şüphe edencesine hareket etmekte ve halkların dizginlerini elinde tutmak için baskıcı eğilimlere yönelmektedir. Rusya bugün de bazı uluslararası metinlere imza atmakla birlikte özellikle Avrupa ülkelerinin güvenini hala kazanamamıştır.

Bağımsız Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin Kurulması

1917 yılında Çarlık Rusya'sında Bolşevik Devrimi patlak vermiştir. Devrim Rus olmayan milletlerin hürriyetlerini ilan etmesine imkân tanımıştır. Bolşevikler iktidarı ele geçirir geçirmez Rusya'da yaşayan halklarla barış ve uzlaşma içinde olduklarını belirterek onların desteğini almak istemişlerdir. Bu politika doğrultusunda Stalin, 5 Aralık 1917 günü Rus olmayan milletlere şunları söylemiştir "Rusya Müslümanları, Volga kıyıları ve Kırım Tatarları, Sibirya ve Türkistan Kırgızları, Güney Kafkasya Türkleri ve Tatarları, Kafkas Çerkesleri, Çarlar

ve Rusya'nın diktatörleri tarafından camileri, ibadethaneleri tahrip edilen itikadleri ve ananeleri çiğnenen sizler; şimdi inançlarınız, adetleriniz, milli müesseseleriniz ve kültürünüz serbesttir, dokunulmazdır.”

Rusya'nın da içinde olduğu karışık dönemden faydalanan Kuzey Kafkasya'nın siyasi liderleri Viladikafkas'ta “Kuzey Kafkasya ve Dağıstan Ulusları Kurultayı”nı toplayarak “Birleşik Kafkas Dağlıları Birliği'nin Geçici İdaresi” adı altında ulusal bir kuruluş meydana getirmişlerdir. Bu kongre Kuzey Kafkas halklarının her ne kadar etnik açıdan bölünmüş olsalar da Rusya'ya karşı bir birlik ve beraberlik içinde hareket ettiğini göstermektedir. Ayrıca kongre bağımsız bir Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'ne doğru atılan önemli bir adım olmuştur. Balkanlarla karşılaştırıldığında bile çok daha fazla karmaşık yapıda olan etnik gruplar, büyük güç Rusya söz konusu olduğunda ortak bir fikri paylaşmaktadırlar. Bu fikir: “Bağımsızlık” fikridir.

Terekale Kurultayı'nda “Birleşmiş Kuzey Kafkasya ve Dağıstan Dağlıları Birliği Merkez Komitesi” adı altında bir icra heyeti seçilmiş ve şu kararlar alınmıştır:

- Kafkas Dağlıları siyasi bir birlik teşkil ederler.
- Bu birliğin içindeki her kavim tam bir dâhili muhtariyete sahiptir.
- Birliğin işlerini düzenlemek amacıyla iki meclis kurulur: Hür bir millet fikrini gerçekleştiren, genel nüfusun her 30.000 ferdi tarafından bir vekil seçilmek suretiyle oluşturulan bir Millet Meclisi, birlik kavramının gerçekleşmesi için her muhtar kavim tarafından gönderilecek iki temsilcinin iştirakiyle oluşturulan bir Devlet Meclisi kurulur.
- Meclis üyeleri kendi aralarından icra kuvveti temsilcilerini seçerler. Bunlar da kendi aralarından birliğin lideri vazifesini görecek bir başkan seçerler.
- Birliğin anayasa meselelerini tanzim edecek Millet Meclisi tarafından çıkarılacak kanunların anayasaya uygun olup olmadığını görülecek, aynı zamanda icra kuvveti tarafından vücuda getirtilecek sözleşmelerin ve birliğin bütünlüğü ile ilgili işlerin üzerinde yargı yetkisine sahip bir Yüksek Mahkeme kurulur.

Bu önemli kararların ardından Kuzey Kafkasya 11 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan etmiş ve artık Rusya'ya bağlı olmadığını tüm dünyaya bir nota ile duyurmuştur. Bu nota şöyledir:

“Kafkasya kavimleri usulü dairesinde bir Milli Meclis seçmişlerdir. Bu meclis Mayıs ve Eylül 1917'de Kuzey Kafkasya Kavimleri Birliği'nin kuruluşunu ilan etmiş ve yürütme yetkisini şimdiki hükümete vermiştir. Petrograd Hükümeti tarafından da kabul edilmiş bulunan Çar'ın eski imparatorluğuna dahil milletlerin kendi siyasi kaderlerine kendilerinin karar verme hakkından ve yaygın anarşinin varlığından faydalanarak Kuzey Kafkasya Birliği aşağıdaki düzenlemeleri karara bağlamıştır:

1- Kuzey Kafkasya Dağlıları Birliği Rusya'dan ayrılmaya ve bağımsız bir devlet kurmaya karar vermiştir.

2- Yeni devletin hudutları şöyle olacaktır: Kuzeyde eski Rus İmparatorluğu'nun Dağıstan, Terek, Stavropol, Kuban ve Karadeniz vilayetlerinin coğrafi sınırları; doğuda Hazar Denizi; güneyde sınırlarımızın teferruatı Trans-Kafkas Hükümeti ile uzlaşarak belirlenecektir.” Ancak

kuzey Kafkasyalılar kurdukları bu Cumhuriyet'in varlığını sürdürememişler, Bolşevikler 1921 yılında Cumhuriyet'in bağımsızlığına son verdiklerini ve SSCB içerisine ilhak ettiklerini duyurmuşlardır. Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin kısa ömürlü olmasının birtakım iç ve dış nedenleri vardır. Bölgenin dağlık coğrafyası ve bu coğrafya içerisinde yaşayan etnik kompozisyon Kuzey Kafkasyalıların siyasi bir birlik oluşturmaya engel olan en büyük iç sebeptir. Ekonomik sıkıntı, düzenli ordunun olmayışı da Cumhuriyet'i sona erdiren nedenler arasındadır. Kuzey Kafkasya'nın jeostratejik ve jeopolitik yönden geçiş bölgesinde olması dolayısıyla dış güçlerin işgallerine maruz kalmaları yeni kurdukları cumhuriyeti yaşatamamalarının en büyük dış nedenidir. Ayrıca Bolşeviklerin ve Beyaz Ordu'nun savaşta karşı karşıya kaldıkları yerlerden biri de Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti sınırları olmuştur.

Kafkasya İslam Emirliği'nin Kurulması ve Uzun Hacı

Kuzey Kafkasyalı din alimi ve toplum adamı. 1830 yılında Dağıstan'ın Saltı aulunda varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Asıl adı Usmi Hacı'dır. Nakşibendi tarikatine dahil oldu. 1882'de doğduğu aulda kurduğu medresedeki çalışmaları dolayısıyla çarlık yönetimince "tehlikeli şahıs" ilan edilerek Sibiryaya sürüldü. Daha sonra, Duma'daki müslüman milletvekillerinin müdahaleleri ve Astragan'daki Türk tacirlerinin teminat ve nakdi kefaletleriyle Astragan'da ikamete mecbur edildi.

Şubat 1917'de çarlık rejiminin devrilmesini takiben ülkesine dönebildi. Derin bilgisi ve radikal tavırlarıyla dönem boyunca isminden sıklıkla bahsedilen direniş önderi oldu. Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlık mücadelesine katıldı. Ocak 1918'de Necmeddin Gotsinski ile birlikte onbin kişilik bir halk gücünün başında, Dağıstan'ın merkezi Temirhan Şura'ya girdi ve Dağıstan Halk Temsilcilerinin 3. Kongresinde Sovyet Rusya ve Bolşevizm yanlılarının eline geçmiş bulunan İcra Komitesi'ni dağıttı. 9 Nisan'da Terek bölgesindeki Hasavyurt kasabası ve çevresindeki köyleri işgal ederek Sovyet-Rus güçlerini yöreden attı.

1919 Haziran'ında General Denikin'in Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti topraklarında sürdürdüğü geniş çaplı hareketinde ulusal hükümetin dağıtılması üzerine oluşturulan "Kuzey Kafkasya Savunma Konseyi"nin başkanlığını yaptı. Bir islami devlet olan "Kuzey Kafkasya Emirliği"ni de ilan etti. Ölümüne dek "Rus olan herşeyden nefret ederek, tam bağımsızlık idealine bağlı kaldı".

1917-1920 yılları boyunca onun karşıtı olan Kuzey Kafkasyalı komünistlerden Necmeddin Samurski bile kitabında ondan gizli bir hayranlıkla bahseder: "Uzun Hacı, kültürlü bir arabiyatçı (İslam dini bilgini), şeriat kanununun inanmış bir savunucusu ve bir panislamist idi. Çarlık iktidarına asla boyun eğmemiş ve tüm yaşamını Kafkasya'nın Rus boyunduruğundan kurtulması için feda etmiştir. O, İhtilal'de Dağıstanlıların kurtuluş olanağını görmüştü. Bütün Ruslar, hatta Bolşeviklerden daha çok Beyazlar da onun düşmanı idiler. (...) Bir el kadar küçücük boylu bir adam olan Uzun Hacı, üstün cesareti, sert mizacı ve muhteşem iradesi ile tanınmıştı. Kanununu Dağıstan'da ve Çeçenya'da kabul ettirmesini sağlayan onun bu özellikleridir."

Uzun Hacı, Gönüllü Ordu'nun yenilerek Kuzey Kafkasya'yı terk ettiği, ülkenin bu kez de Sovyet Kızıl Ordu birlikleri tarafından işgal edilmeye başladığı kritik dönemde hastalanarak Mayıs 1920'de 90 yaşında öldü. Cenaze merasimine binlerce kişi katıldı ve mezarı her dönem Kuzey Kafkasya'da en fazla ziyaret edilen yerlerin başında oldu.

SSCB Dönemi ve Sonrasında Kuzey Kafkasya

Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti ve peşinden kurulan Kafkasya İslam Emirliği, Sovyetler Birliği tarafından dağıtılınca onun yerine SSCB'ye bağlı idari birimler kurulmuştur. Öncelikle 1921 yılında Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti özerk hale getirilmiş, 1922 yılında ise Adige, Çeçen, Karaçay-Çerkes, Kabardey-Balkar, Kuzey Osetya ve İnguş Özerk Bölgeleri (Oblastları) kurulmuştur. Sovyetler Birliği döneminde Kuzey Kafkasya'da böl-yönet politikası tam anlamıyla uygulanmıştır. Öncelikle 1926 yılında Çerkesler; Kabardeyler ve Çerkesler olmak üzere ikiye; 1970 yılında ise Kabardeyler, Adigeler ve Çerkesler olmak üzere üçe ayrılmışlardır. Sovyetler Birliği tarafından bilinçli yapılan bu ayrışma Kafkas halklarının kendi arasında etnik gruplara ayrılmasına neden olmuştur. Halkın tarihten gelen çekişmelerini de göz önüne alırsak etnik çatışmaların nedenleri daha kolay anlaşılacaktır.

Kafkasya İslam Emirliği'nin sona erdirilmesiyle Kuzey Kafkas halkının birleşmesi önlenerek SSCB'ye tehdit olması ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. XX. Yüzyıla kadar Kuzey Kafkas haklarının etnik bilinçleri tam anlamıyla yok iken, bu bilinci kuvvetlendiren 1944 sürgünü meydana gelmiştir. Sürgün, Kuzey Kafkasya halkında ulusal bilinçlenmeye yol açmıştır. Sovyetler Birliği zamanında yaşanan önemli bir gelişme de yer adlarının bilinçli olarak değiştirilmesidir. Gorbaçov döneminde ise tarih terse döndürülmüş ve yer adları tekrar halkın kullandığı isimler olmuştur. Gorbaçov'un başlatmış olduğu perestroika ve glastnost politikaları, Rusya'nın Afganistan'daki yenilgisi, SSCB'de yumuşama meydana getirerek, Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecini hızlandırmıştır. SSCB'nin dağılması Baltık ülkelerinin, Orta Asya'nın ve Güney Kafkasya'nın bağımsızlığını kazanmasına sebep olmuşsa da Kuzey Kafkasya bağımsızlığını kazanamamıştır.

Çeçenistan'da Bağımsızlık İlanı ve Cevher Dudayev

SSCB'nin dağılmasının ardından Sovyetler Birliği'ne bağlı cumhuriyetler bağımsızlıklarını birer birer ilan ederken Kafkasya'ya bu hak tanınmamıştır. Çeçenistan'da Ekim 1991'de gerçekleştirilen seçimlerde bağımsızlık yanlısı Cevher Dudayev'in işbaşına gelmesinin ardından ülkede tek taraflı olarak bağımsızlık ilan edilmiş ve Çeçenistan-İçkeriya Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Afganistan ve Gürcistan gibi ülkeler tarafından tanınmıştır. Fakat, Rusya Çeçenistan'ı 1994 yılında işgal ederek, başta Grozni olmak üzere ülkenin tüm kentlerini yerle bir ederek yaşanmaz hale getirmiştir. Resmi olmayan rakamlara göre Çeçenistan'da Rusya tarafından öldürülen sivillerin sayısı 250 bin'i bulmaktadır.

Gorbaçov'un Glasnost ve prestroyka politikaları sonucu SSCB çözülme sürecine girdi ve Çeçenler 1 Kasım 1991'de Çeçen-İnguş Cumhuriyeti adı ile bağımsızlıklarını ilan etti ve ilk başkan Cevher Dudayev oldu. Rusya bu kadroyu yönetimden uzaklaştırabilmek için kendi

çıkartlarına hizmet edecek bir kadroyu iş başına getirebilmek için önce Çeçenistan içinden Ömer Avturkhanov'un liderliğinde bir muhalefet ortaya çıkardı.

Ayrıca bu muhalefeti silah ve askeri teçhizatla da destekledi. Muhalifler Kasım 1994'te hükümet birlikleriyle çatışmaya başladılar. Rusya kendi oyununu gizlemek amacıyla, Cevher Dudayev'e bağlı güçlerle muhalifler arasında meydana gelen çatışmayı Çeçenistan'ın iç meselesi olarak göstermeye çalışıyordu. Bu amaçla bir yandan muhaliflerin savaşmaları için gizlice asker ve silah gönderirken bir yandan da ultimatomlar vermekten geri kalmadı. Ancak Rus askerlerin yönetime bağlı birlikler tarafından esir edilmesi üzerine durum anlaşıldı. Rusya, Çeçenistan'daki bağımsızlık mücadelesini bastırmak için zaman zaman başkent Grozni ye hava saldırıları düzenledi. Moskova'daki yönetim, kendisini Çeçenistan'daki kavganın dışında gösterebilmek için bombardımanın kendi uçakları tarafından yapıldığı yolundaki açıklamaları önce reddetti ise de bu durumun ortaya çıkmasından sonra kabullenmek zorunda kaldı.

Rus yanlısı muhaliflerin bağımsızlık yanlısı yönetim karşısında zayıf kalmaları üzerine Rusya devlet başkanı Boris Yeltsin, 29 Kasım 1994'te bir ultimatoma vererek çarpışan taraflardan 48 saat içerisinde silahlarını bırakmalarını istedi. Ancak Çeçenistan lideri Dudayev bu ultimatomu karşı çıkarak Yeltsin'in böyle bir ultimatoma vermeye yetkisinin olmadığını bildirdi. Rusya'nın böyle bir ultimatoma vermedeki amacı olaylara doğrudan müdahalede bulunmak için gerekçe oluşturmaktı. Ancak Çeçenistan Moskova'dan yönetilen muhalif silahlı güçleri tasfiye mücadelesini sürdürdü. Bu gelişmeler üzerine Rusya da doğrudan müdahalede bulunmaya başladı ve 3 Aralık 1994'te Rus uçakları Grozni'deki başkanlık sarayını bombaladı. Böylece **Birinci Çeçen-Rus Savaşı** başladı.

4000 Rus askeri Çeçen Cumhuriyeti'ne ait Nattereçni şehrini işgal etti. Bunun ardından Rusya, Dudayev'e bağlı birliklerin bir süre önce esir ettiği askerlerin 48 saat içinde serbest bırakılması için ultimatoma verdi. Dudayev yönetimi ise bu esirleri serbest bırakmak için Rusya'nın bunların kendi askerleri olduğunu kabul etmesini şart koştu. Esirler meselesi ultimatoma çözülemezince karşılıklı görüşmeler yoluna gidildi. Ancak Rusya Savunma bakanı Pavel Graçov'la Çeçenistan cumhurbaşkanı Dudayev arasında 6 Aralık 1994'te gerçekleştirilen görüşmelerde sağlanan olumlu gelişmelere rağmen Rusya Grozni'yi 7 Aralık'ta ikinci kez havadan bombaladı. 11 Aralık'ta 400 bin kişilik Rus birlikleri Çeçenistan topraklarına girdi.

Çeçenistan'ın Rusya'dan ayrılmasını istemeyen Rus yönetimi Çeçenistan'ı tekrar Rusya'ya kazandırmak için Aralık 1994'te başlattığı saldırıyı karşılaştığı direnişten dolayı ancak iki sene sürdürebildi. Buradaki savaşta sürekli asker kaybetmesi nedeniyle sonuçta oradan çekilmek ve direnişi sürdürenlerle masaya oturmak zorunda kaldı. 1996'da imzalanan Hasavyurt Antlaşmasıyla Çeçenistan'ın bağımsızlığı Moskova tarafından resmen tanınmış olmasa da, bu yolda ciddi kazanımlar elde edildi.

Yeltsin yönetimindeki Rusya'nın 1994–96 yılları arasında Çeçenistan'a yönelik yaptığı başarısız operasyonun ardından 31 Ağustos 1996 tarihinde Çeçenistan adına Aslan Maşadov ile Rusya adına Aleksandr Lebed arasında Çeçenistan'ın siyasi statüsünün 5 yıl içinde kararlaştırılacağına dair anlaşma imzalandı. Bu arada Rus birliklerine ait savaş uçakları Çeçenistan'dan çekilme sürecinde başkent Grozni'yi ağır bombardımana maruz bıraktı ve bunun sonucunda Grozni'de binlerce sivil hayatını kaybetti.

1999 Sonrası İkinci Savaş Dönemi

Birinci Çeçen-Rus savaşında "sonuna kadar saldır" sloganıyla yola çıkan ve alenen başarısız olan Rusya, artık gözünü yeni taktiklerle, yeni bir işgale çevirmişti. Dağıstan sınırından Çeçen köylerini bombalamaya başlayan Rusya, Şamil Basayev ve Hattab'ın Dağıstan operasyonlarını bahane ederek zaten bir ay önceden (yaklaşık 20 gün) bombalamaya başladığı Çeçenistan'ı tekrar işgal etme kararı aldı.

1996 yılı Ağustos ayında yapılan Hasavyurt Antlaşması'nın ardından Ruslarla Çeçenler 12 Mayıs 1997'de yeni bir anlaşma daha imzalandı. 1994–1996 Birinci Çeçen-Rus Savaşı esnasında tahrip olan Çeçenistan'ın yeniden inşası konusunda yardım sözü veren Rus Yönetimi Mashadov'u bir federasyon anlaşması imzalamaya ikna edemeyince, taahhüdünü yerine getirmemiştir. Bu arada Dağıstan'da yeni bir hareketlenme gözlemlendi. Dağıstan'ın Çeçenistan sınırındaki köylerinde yaşamakta olan Çeçenlere yönelik olarak başlatılan saldırılar Şamil Basayev ve Çeçen direnişçilerin bir kısmının bu coğrafyaya geçmesine ve Müslüman tarafa destek olacakları bir sürecin başlamasına neden oldu. Aynı süreç Moskova tarafından bir fırsat olarak değerlendirildi. Çeçenistan'daki bağımsızlığa razı olmayıp bu topraklara işgal güçlerini sokmak için fırsat kollamakta olan Moskova, 11 Ekim 1999 tarihinde Dağıstan'daki direnişi başlatanların Çeçen kökenli olmalarını gerekçe göstererek işgal güçlerini yeniden Çeçenistan'a soktu. Bu arada, Moskova'da ve bazı büyük şehirlerde Rus istihbaratı tarafından gerçekleştirilen patlamaların sorumluluğu da Çeçenler üzerine atılarak bu işgalde gerekçe olarak kullanıldı.

O zaman Rusya başbakanı olan Vladimir Putin, Çeçenistan'ın Rusya toprağı olduğunu ve istedikleri şekilde müdahale edebileceklerini söyledi. Rusya bu kez saldırılarını sivillere yönelik hava bombardımanları şeklinde yoğunlaştırdı. Saldırının yoğunluğu ve geniş bir bölgeyi kapsamı nedeniyle insanlar kalabalık gruplar halinde yurtlarını terk ederek başta İnguşetya olmak üzere Dağıstan, Osetya, Azerbaycan ve Gürcistan gibi ülke ve bölgelere göç etmeye başladılar. Çeçenlerle direkt olarak yüzleşmekten çekinen Rusya sivil insanlara yapılan baskının mücadele edenler üzerinde bir baskı unsuru oluşturması ve teslim olmalarını sağlamasını ummaktaydı. Ama hava saldırılarından hedeflediğini elde edemedi ve başkent Grozni'nin kapılarına kadar dayanarak Çeçen direnişçilerle direkt karşı karşıya gelmek zorunda kaldı. Bu göğüs göğüse çatışmalar ise Rus güçlerinin beklemediği şekilde kayıplar vermesine yol açtı.

Başkent Moskova'da ve Dağıstan'ın farklı bölgelerinde esrarengiz patlamalar yapan Rus Gizli Servisi KGB (yeni adı Fsb), işgali meşrulaştırmayı amaçlamış ve kısmen de olsa başarılı olmuştur.

11 Ekim 1999 tarihinde 2. Çeçen-Rus savaşı başlamıştı ancak Rusya Federasyonu'nun başında artık Boris Yeltsin yoktu. Yeni isim "derin devlet" destekli Vladimir Putin'di. Zaten Rusya'da politikaları belirleyen halkın seçtiği partiler değil, derin devlet güdümündeki FSB'dir. Putin, yıllarca Rus Gizli Servisi FSB' de ajanlık görevi yapmış ve bir dönem genel direktörlük görevine kadar yükselmiştir.

Ahmet Kadırov'un Çeçenistan'ın Başına Getirilmesi

Rus ordusu, Çeçenistan'ı aşamalı olarak işgale başlamış ancak 2000 yılına gelmesine rağmen ayrılıkçı direniş faaliyetlerini bir türlü durduramamıştı. Putin, Çeçen halkının mücahidlere olan ilgisini ve desteğini azaltmak, direniş hareketini durdurmak ya da en az indirgemek için yeni bir plan yaptı. Buna göre; "Çeçenleri paralı Çeçenlerle vuracaktı!"

Plan belliydi; öncelikle kukla bir seçim yapılacak ve ardından danışıklı dövüş başlayacaktı ama işler Putin'in istediği gibi gitmemişti. Dağıstan'da ki milis mücahid gruplarının da Çeçenistan'a gelmesiyle birlikte direniş hareketi hat safhaya ulaşmış ve Ruslara kukla da olsa bir seçim yapma fırsatı kalmamıştı. Tamda esnada Putin, bir kararname ile Ahmet Kadırov' u devlet başkanı olarak atadı.

Ahmet Kadırov, Taşkent İslam Enstitüsünde okumuş ve gençliğinde bir süre Komünist Rusya Devleti'nin istihbarat servisine muhbirlik yapmıştır. Cevher Dudayev' in Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte Grozni (Cevherkale)' ye gelerek görev almak istemiş ve 1995'te Çeçenistan müftüsü olarak atanmıştır. Ancak yürüttüğü muhalif ve 'gizli' işbirlikçi faaliyetleri yüzünden 1999 yılında Cumhurbaşkanı Aslan Mashadov tarafından görevden alınarak vatan haini ilan edilmiştir.

Ahmet Kadırov, 5 Ekim 2003'te yapılan ve halkın büyük çoğunluğunun katılmadığı seçimlerde devlet başkanlığı statüsünü zorda olsa tescillemiştir. Ahmet Kadırov, kendince icat ettiği adam kaçırmaya (diğer adı; cezalandırma) operasyonlarıyla yaklaşık 2.000 sivil Çeçen'i kaçırmış ve bu durumu görev süresi boyunca "Adam yoksa problem de yok" sloganıyla dillendirerek meşrulaştırmaya çalışmıştı. (Günümüzde de devam etmekte olan adam kaçırmaya olaylarında Memorial insan hakları komisyonunun raporlarına göre toplam 5.000 sivil ortadan kaybolmuştur.)

9 Mayıs 2004 tarihinde işgal altındaki Çeçenistan'da, başkent Grozni(Cevherkale) şehir stadyumunda Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilere karşı kazandığı zaferi kutlayan Ahmet Kadırov, kendisini birazdan nelerin beklediğini bilmeden Rus yanlısı yandaşlarıyla birlikte ünlü Çeçen ve Rus şarkıcıları dinliyordu. Kutlamanın ortalarındayken stadyum büyük bir patlamayla sallanmış, Ahmet Kadırov ve Rusya'nın Kafkaslar Bölgesi Komutanı General Valeri Baranov'da dahil olmak üzere çoğu asker 35 kişi hayatını kaybetmişti.

Ramzan Kadırov ve Rus İşgal Valiliği

Ahmed Kadırov'un öldürülmesinden birkaç ay sonra, tam olarak 29 Ağustos 2004'te (Rus basınına göre) halkın sadece %30'unun katıldığı göstermelik bir seçim yapıldı. 13 adayın yarıştığı seçimde Ahmet Kadırov'un kabinesinde İçişleri bakanlığı yapan Alu Alhanov oyların %71'ini alarak yeni kukla devlet başkanı oldu. Bu arada Rusların "vatansever Çeçen" olarak tanıdığı Movsar Hamidov ise seçimlerden ikinci olarak ayrılmıştı. (Hamidov, Rus gizli servisi Fsb'nin Çeçenistan'daki faal ajanıdır ve bu durumu röportajlarında gururla belirtmektedir.) Babasının ölümü üzerine intikam yeminleri eden Kuzey Çeçenistan'daki kaçakçı çetelerin lideri oğul Ramazan Kadırov bu durumdan pek memnun olmamıştı. Kendisine, beklediği devlet başkanlığı görevi yerine başbakanlık teklif edilmişti ve bu makam düşündüğü kanunsuzluklar için yeterli değildi. Kadırov, bu yüzen sık sık Moskova'ya (zevk yuvasına)

gitmeye başlamıştı. (Kadirov bu dönemde adeta Moskova-Grozni arasında mekik dokuyordu.)

Milliyetçi Rus basının yaptığı haberlere göre yeni kukla Alu Alhanov tam bir beceriksizdi. Halkı üzerinde otorite kuramıyor, Putin' in istediklerini yerine getiremiyordu. Alhanov karşıtı haberlerin yoğunlaştığı esnada Moskova da bulunan Ramazan Kadirov, 2007 Şubatında Kremlin sarayında Putin'le gizli bir görüşme yaptı. Aynı ay içinde Alu Alhanov istifa etti(rildi) ve jet hızıyla anayasa değişikliği yapılarak henüz 32 yaşında bir adam devlet başkanı olarak ilan edildi. Alu Alhanov, bir süre sonra Rusya içişleri bakan yardımcılığı makamına getirildi. (Kadirov, 2011 yılı başında Putin'den aldığı yetkiyle seçim yaptırmadan 4 yıl daha devlet başkanlığına devam edeceğini açıkladı.) Nihayet Kadirov, yıllardır ısrarla istediği başkanlık makamına oturmuştu. Ancak gel gör ki bu normal bir devlet başkanlığı değil, tam anlamıyla diktatörlüktü. Çünkü Kadirov, yüz binlerce insanın katili olan işgalci Rusya devletinin kuklası olarak devlet başkanı seçilmişti ve bu zulmün el değiştirmesinden başka bir şey değildi.

Ülkesinde işsizlik oranı hat safhadayken partiler düzenleyerek deste deste para saçan, garajında 17 adet son model arabası olan medya önünde dindar görünmeye çalışıp kadınlarla gizli ahlaksız partiler veren (bu görüntüler hala mevcuttur) devasa malikânesinde at yarışı hipodromu olan, arkadaşlarıyla köpek dövüşü partileri veren, evinde timsah ve kaplan besleyen, mücahid hanımlarına işkence ve cinsel tacizde bulunan, kendi karısını mücahidlere acıdığı gerekçesiyle kurşuna dizen, evli kadınlara güzellik yarışması düzenleyen ve birinci olan kadına kocasının yanında paralı ahlaksız ilişki teklif eden (bu yarışma canlı yayınlandı), eşcinsel (gay) sanatçıları evine çağırıp özel konser verdiren, tekbirlerle şarap içen, bidatleri meşrulaştıran, İslam dininde reform olmasını isteyen, kendisine muhalif Çeçen ve Rus gazetecileri öldürten, sayısı binleri bulan faili meçhullerin sorumlusu olan, A.İ.H.M' de yüze yakın dava kaybeden, Çeçenistan'ın haklı devlet başkanı ve aynı zamanda âlim olan 4. Çeçenistan cumhurbaşkanı Abdulhalim Sadullayev' in cesedine basıp; "Büyük ayıyı öldürdüm" diyen, (Aslan Mashadov'un şehadetinde Kadirov'unda parmağı var), Cevher Dudayev' e hakaret eden, Şeyh Şamil'e 'Zalim diktatör' diye hitap eden birisidir.

Kadirov göreve geldikten hemen sonra kendini meşrulaştırmaya çalışmış, savaşın bittiğini ve hayatın normale döndüğü yalanını yaymak için yoğun çaba sarfetmiştir. Bu işe ilk olarak başkent Grozni (Cevherkale) 'de Sultanahmet Camiine benzer bir cami ve devasa binalar inşa ederek start vermiş ancak tüm bu çalışmaların Şehid Aslan Mashadov' un planlayıp savaş nedeniyle başlayamadığı projeler olduğu ortaya çıkınca adeta afallayarak başka yollar denemeye koyulmuştur. Kadirov Putin hakkında; "O dünyada herkesten ve her şeyden çok sevdiğim biridir ve onun düşmanı benim düşmanımdır." demiştir. Kadirov'un uyguladığı dikta yönetim ve şiddet politikaları Rusya tarafından o kadar çok sevilmiş olmalı ki kendisine bizzat Putin tarafından "halkın onuru" ve "halkın kahramanı" madalyalarını verilmiştir.

Rus Parlamentosu Duma'nın 2011 yılı başlarında çıkardığı bir yasayla birlikte Moskova'ya bağlı özerk yapıları cumhuriyetlerin "özerk" olma statüsü ortadan kaldırılmıştır. Böylece göreve geldikten 4 sene sonra Kadirov'un Çeçenistan devlet başkanlığı sıfatı sonlandırılmış ve sade bir başkanlık olarak değiştirilmiştir. Bahsi geçen yerlere Muhtar Bölge statüsü bile vermeyen bu yasaya göre yalnız Çeçenistan değil, Dağıstan, Kabardey-Balkar ve İnguşetya gibi cumhuriyetlerde özerklik statülerini kaybetmiştir.

Nadiren çıktığı Grozni'den kendi köyü Hosi-yurt'a tatil yapmak için gelen Kadırov, tam olarak 29 Ağustos 2010 günü Çeçen mücahidlerin saldırısına uğradı. Yaklaşık 1.500 paralı Kadırovist askerin koruduğu Hosi-yurt köyü, o gün birçok paralı Rus yanlısına mezar oldu.

Yalnızca 12 Çeçen mücahid sabah 04.00'ten öğlen 15:00'a kadar tüm köyü kukla mezarlığına çevirmişti. Kendisine ait 7.000 kişilik özel paralı (kukla) ordusuyla övünen Kadırov ise mücahidlerin baskın yaptığı haberini alır almaz elbise ve ayakkabısını bile giymeden Hankale'deki Rus askeri üssüne kaçmak zorunda kaldı. Henüz bu saldırının üzerinden birkaç ay geçmişti ki Kadırov, mücahidlerin yeni bir saldırısına daha maruz kaldı. 20 Ekim 2010 günü başkent Grozni'de parlamentosunda klasikleşmiş oturumlarından birini yapan Kadırov, mücahidlerin saldırısıyla bir kez daha sarsılmış, ancak kurtulmayı başarmıştır. Her iki saldırıda da, Kadırov ve işgalci Rusların toplamda 87 kaybı vardı.

Çeçenlerin Rus Topraklarında Gerçekleştirdiği Eylemler

Çeçenistan'da yaşanan Rus vahşetini dünya kamuoyuna duyurmak ve dikkatleri Çeçenistan üzerine çekmek için 18'i kadın 50 kadar Çeçen mücahidin Rusya'nın başkenti Moskova'daki Dubrovka Merkez Tiyatrosu'nda başlattığı eylem bir Rus geleneği olarak 2002'de kanla bastırıldı. Çeçenistan meselesini "demir yumruk'la çözmeyi vadettiği için büyük bir halk desteği ile iktidara gelen Vladimir Putin'in emriyle, tiyatro binasına saldıran Rus Alfa Kuvvetleri, Rusların açıkladığı rakamlarla 122 Rus rehineyi ve 41 mücahidi kimyasal silah kullanarak öldürdüler. Gazetecileri olay yerine yaklaştırmayan ve kendi çektiği görüntüleri dünyaya gösteren Rusların bu tavrı sebebiyle ölenlerin gerçek sayısının ne olduğunu herhalde hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz.

Olaydan sonra Rus kaynakları birbiriyle çelişen o kadar çok açıklama yaptılar ki, şu ana kadar ne ölenlerin ve yaralananların sayısını tam olarak ne de kullanılan kimyasal silahın türünü dünya kamuoyu öğrenemedi. Eylemcilerin, Çeçenistan'da yaşanan vahşeti dünyaya anlatması tiyatronun tümüyle havaya uçurulması halinde dahi mümkün görünmüyorken, Rus Devleti kendi halkını dahi gözünü kırpmadan katlederek, vahşetinin büyüklüğünü dünyaya kanıtlamış oldu. Sırf bunu sağladıkları için bile Çeçen mücahidlerin eylemi başarıyla sonuçlanmış oldu. Bu eylem, hem Batı ülkeleri ve ABD hem Ortadoğu'daki diktatörler hem de İslami hareketin evrensel mesajı açısından pek çok neticeyi de beraberinde getirmiş ve ufkumuzu daha da berraklaştırmıştır.

Çeçen eylemcilerin, üzerlerine bağladıkları bombalarla kameralar karşısına geçip, tüm dünyaya geçtikleri ilk mesaj, 'barış için' burada olduklarıdır. Ancak ne dünya medyası, ne Çeçenistan'a gözlerini çevirmesi beklenen ünlü insan hakları kuruluşları ne de suçluluk psikolojisi içerisinde kıvranan dünya Müslümanlarının genel ekseriyeti eylemcilerin bu barış çağrısını görmek istemediler. Çeçenistan'ın Türkiye'nin hinterlandında bulunduğunu söyleyen milliyetçi çevreler, Türkiye'nin başında bulunan ve ideolojisi Turancılık olan MHP iktidarı ve - birkaç istisna dışında- İslamisinden laikine tüm Türkiye medyası, BBC ve CNN'in dahi "ayrılıkçı, asi" olarak tanıttığı eylemciler için ilk dakikadan itibaren "terörist" dediler. Mücahidler ellerindeki silahlar ve bombalarla ekranların karşısına çıktıklarında, Türkiye medyası ve aydınları "Bu insanları Ölümü göze alabilecek bu noktaya getiren saik nedir?" diye soracakları yerde, "Acaba patlatmayı göze alabilirler mi?" sorusunu tartışıyorlardı. Eylemin kanla noktalanarak, 41 mücahidin doğru dürüst silahlarını dahi kullanamadan

katledilmiş görüntüleri Ruslar tarafından yayınlandığında ise "Bakin blöf yapmışlar, üzerlerindeki gerçek bomba olsaydı, çoktan patlatırlardı" diyebilmişlerdir. Peki ekranlara yansıyan bu bomba görüntüleri gerçek miydi? Bunun cevabını Rusya İç İstihbarat Örgütü (FSB) yetkilisi Vladimir Yeromin şu açıklamayla veriyordu: "Çeçen eylemcilerin elinde 110 kilodan fazla patlayıcı vardı. Tiyatro salonunun ortasına ve locaya, her birinde 25 kilo TNT bulunan iki büyük bidon yerleştirilmişti. Ayrıca eylemcilerin üzerinde her biri 2 kilo ağırlığında 25 bombalı kemer bulduk. Binada yaptığımız aramada, savunma tipi F-1, savunma tipi 16 el bombası ile RPG-5 roketatar mühimmatıyla el yapımı 89 adet el bombası bulduk"1 Bu açıklamanın ortaya koyduğu gerçek, eylemcilerin bombaları kendi istekleriyle patlatmadıklarıdır. Rus televizyonlarının yayınladıkları görüntülerde ise oldukları yere yığılmış ve bombaları patlatmaya dahi fırsat verilmemiş eylemcilerin cansız bedenleri vardı. Ancak, yine FSB yetkilileri 15 dakika boyunca Çeçenlerle çatıştıklarını ve eylemcilerin lideri Movsar Barayev'in bu çatışma sonucu öldüğünü açıklamışlardı. Öyleyse, televizyonların geçtiği görüntüler, Rusların göstermek istediği şekilde hazırlanmış bir düzeneden ibaretti. Bununla, hem eylemcilerin bombaları patlatmasına imkan bulamayacakları kadar hızlı bir şekilde başarılı bir operasyon yaptıkları izlenimini verecek hem de Müslümanlara eylemcilerin çaresizlik içinde can verdikleri ve bu tür eylemlere girişecek olanlara karşılaşacakları sonları göstermiş olacaktı. Ama operasyonları o kadar canı ve küstahçaydı ki, katlettikleri Rus sivillerinin cesetlerini dahi toplayamamış ve kameralardan kaçırıpamışlardı. Rus gazetelerine göre, Moskova hastanelerinde 550'den fazla rehine tedavi görüyor ve baskın sırasında 100 kişiden fazla insanın kayıp olduğu anlaşılıyordu.

Baskında kullanılan zehirli gazın ne olduğu bir türlü anlaşılamadı. Bu konuda tedavi edecek olan doktorlar dahi bilgilendirilmedi. Kimyasal silah uzmanı Rus Lev Fedorov, Moskova'nın Echo Radyosu'na yaptığı açıklamada "Yetkililerin açıklama yapmamasına şaşırmadım. Kullanılan kimyasalın ne olduğunu tam olarak hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Çünkü, bu ülkede devlet, insanlardan daha önemlidir" diyordu. Fedorov'un sözlerini doğrulayan diğer bir kanıt yine büyük bir ihtimalle nükleer deneme yaparken kaza geçiren, ya da vurulan - burası da açıklık kazanmadı- Kursk Denizaltısı'nın 118 Rus askeriyle birlikte ölüme terk edilmesiydi. Devlet itibarını ve ciddiyetini korumak adına kendi askerlerini dahi gözünü kırpmadan ölüme terkeden bir devlet, dünya medyasının çok uzağındaki Çeçenistan'da neler yapmazdı ki? Nitekim binlerce Çeçen'in kimyasal ve biyolojik silahlarla katledildiği artık tartışma götürmez bir hakikattir ve Ruslar tiyatro baskınıyla bunu açıkça kanıtlamışlardır. Rus hükümetinin 1997'de kabul ettiği 'Kimyasal ve Biyolojik Silahsızlaşma Antlaşması'na rağmen bu tür silahları elinde tuttuğu ve birçok yerde kullandığı açıktır. Ruslar dünya kamuoyunun baskısından kurtulmak için kullandıkları gazın, kimyasal silah sınıfına girmeyen "fentanil" içerikli bir gaz olduğunu açıkladılar.

Ancak, kimyasal silah uzmanları, bu gazın panzehirinin piyasada dahi kolaylıkla bulunabildiğini ve Rusların yalan söylediklerini belirttiler. Viyanalı uzman doktor Peter Locatin, fentanil içerikli gazın etkisinin 'Narcanti' ismiyle piyasaya sunulan Naloxon ilacının hastaya şırıngayla verilmesi halinde birkaç dakikada geçeceğini söyleyerek, Rusların dünya kamuoyunu yanılttığını açıkça belirtmiş oluyordu.2 Hastaneye kaldırılan rehinelere medyayla görüşmeleri yasaklanmıştı. Ancak taburcu olan hastaların anlattıkları, durumun vehametini ortaya koymaya yetiyordu. Bulgar Vesselin Nedkov, Bulgar radyosuna verdiği demeçte: "Bilincim açıldığında doktorlardan duyduğum ilk şey, salona sarın gazı yayıldığıydı. Doğru mu, bilmiyorum. İnsanlar kendilerini kötü hissediyorlardı, şiddetli kusmalar söz konusuydu,

yaılan her neyse rengi siyahtı." derken bir başka hasta Yevgenie Yakasava, gazın, etkisini göstermeye başlamasıyla teker teker devrilmeye başladıklarını söyleyerek "İnsanlar sinekler gibi düşüyorlardı" diyordu.

ABD, rehine krizinin başlamasının hemen ardından Rusya ile temasa geçip yardım önerdi. Beyaz Saray sözcüsü Ari Fleischer, ABD Başkanı George Bush'un Putin'i arayarak iş birliği teklif ettiğini açıklıyordu. Fleischer, "Bush Rusya'nın her ne ihtiyacı olursa Birleşik Devletler'in Rusya'ya yardıma hazır olduğunu" söylüyordu. Bu yardımı da gecikmedi. Bir Alman radyosu, baskın sırasında kullanılan gazın ABD tarafından verildiğini duyurdu. Aynı gaz, ABD tarafından Vietnam'da da kullanılmıştı. Baskın sonrasında telaşlanan ABD yönetimi, Rusya'nın kullandığı gazı açıklamasını istedi ve Ruslar yukarıda da belirtilen ve sonra bitim adamlarınca yalanlanan gazı kullandığını açıkladılar. ABD Başkanı'nın Rus operasyonu ardından ilk tepkisi 'terörü kınamak' oldu, ancak kullanılan gaz ile ilgili sorulara cevap vermedi. Putin'i telefonla arayarak kutlayan ikinci kişi ise Ariel Şaron oldu. Şaron, Putin'i terörizmle mücadelede gösterdiği başarı ve kararlılıktan dolayı övdü. Üçüncü kutlama ise Kanada'dan geldi. Kanada Başbakanı Chretien, Rusların müdahalesinin başarılı olduğunu ve müdahale edilmese idi çok daha fazla kişinin ölebileceğini söyleyerek, Putin'e destek çıktı. Batı'dan tek çatlak ses Almanya'dan geldi. Alman hükümet sözcüsü Bela Anda, yaptığı açıklamada Rusya'dan Çeçenistan sorununa politik bir çözüm bulmasını istedi.

Müslümanların gerçekleştirdiği her eylemin ardından, komplo teorileri geliştirmeye çalışan ve eylemleri Müslümanların öz gücü ve kararlılığıyla değil, bir emperyalist gücün tezgahladığını ileri süren çevreler, bu olaydan sonra da, aynı söylemlerle olayı izah etmeye çalıştılar. Eylemin, tiyatro baskınının yapıldığı tarihten bir gün sonra Danimarka'da yapılacak olan Dünya Çeçen Kongresi'nin alacağı karartan sabote etmeye ve dünyada Çeçenleri terörist olarak göstermeye yönelik olduğunu ileri sürdüler. Filistin'de yapılan katliamlar karşısında İsrail'e terörist deme basiretini gösteremeyen bu çevreler, rahatlıkla eylemi gerçekleştirenler için terörist ifadesini kullanabilmiştir, içlerinden en insafli olanları, 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi hiç olmazsa "saldırıların ardında yatan öfkeyi anlamaya" çaba sarfetmişlerdir. Gerçek ve adil bir barışın direnmeden, zulme karşı savaşmadan kazanılmayacağı ve sömürgeci güçlerin barış masasına oturtturulamayacağı gerçeğinden bihaber bu kimselere göre Allah rızasını kazanmak için mücadele edenler dünya siyasetini anlamaktan aciz, suçluluk içinde, başı önünde; sözüm ona barış görüşmeleri yapanlar ise dünya siyasetini bilen, entelektüel devlet adamlarıdır.

Çeçen Direnişi'nin İslami Kimliğe Dönüşmesi

Çeçen Kongresi'ne giden yolda Liechtenstein görüşmeleri olmuştu. Brezinski, Rusları Hasbulatov, Ribkin ve Ahmet Zakayev'in katıldığı görüşmeler sonunda herhangi bir netice alınamamıştı. Bu görüşmeler üzerine Çeçenistan Devlet Güvenlik Komitesi Askeri Komite Başkanı sıfatıyla Kavkaz-Center'e bir açıklama yapan Şamil Basayev şunları söylemişti:5 "...O buluşmaları görüşme saymıyoruz. Zakayev'in resmi statüsüne rağmen bu sadece şahısların buluşmasıdır. Bu şahısların Kafkasya'da barışı sağlama konusundaki iradelerini memnuniyetle karşılıyoruz. Ama maalesef, görüşmelere katılanlar, savaşı herhangi bedele karşılık durdurmak için savaşmadığımızı anlayamıyorlar. İnancımız, onurumuz, şerefimiz, hürriyet ve özgürlüğümüz, kendi kaderimizi belirleme hakkımızı kazanmak için bu savaşı sürdürüyoruz. Barış isteğini hoş karşılıyoruz ama demagoji yapmayı değil. Özel statüler, Putin'in başkanlık

yönetimi, idari sınırlar tarzındaki tüm öneriler vatanımızda öldürülen 200 bin masum insanın hatırasına hakaret etmekten başka bir anlam taşıyor."

Basayev, Çeçen Kongresi'ne Çeçenistan Devlet Başkanı Arslan Mashadov'un özel temsilcisi sıfatıyla katılan Zakayev için ise şunları söylüyor: "Zakayev, Ribkin'in Mashadov'un güya Çeçenistan-İçkeriya Cumhuriyeti'nin Rusya'nın içerisinde olduğunu kabul ettiği yönündeki sözleri kınamak yerine Putin'in başkanlık yönetimini tartışıyor ve Ribkin'in sözlerini destekliyor. Bu açıkça, Çeçenistan'daki birliklerimizi bölmeye yönelik bir provokasyondur." Şamil Basayev'in hedef aldığı Zakayev hakkında söyledikleri bunlardan ibaret değil. Tiyatro eyleminin ardından Kopenhag'da yaptığı açıklamada, Rus yönetimini suçlayarak, "Bu trajik olaydan Kremlin mesuldür" diyen Ahmet Zakayev, 30 Ekim'de, kongrenin yapıldığı otelde, Rusya'nın isteği üzerine tutuklandı. Rusya'nın tüm dünyadaki Çeçen örgütlerine ve onları destekleyen kişi ve kurumlara yönelik estirdiği terörden nasibini Zakayev de almıştı. Halbuki, Zakayev, 2001 yılında ılımlı lider olarak kabul görülüp Rusya'ya görüşmeler yapmak üzere davet edilmişti.6 Gözaltına alındıktan sonra Danimarka Mahkemesi tarafından hakkında 13 günlük ek gözaltı süresi kararı alınan Zakayev'in akibetinin ne olacağı henüz belli değil. Zakayev hakkında Basayev'in takındığı tavrın altında yatan sebep, Dünya Çeçen Kongresi'nin aldığı kararlarla da kendini belli etti. Kongre, Çeçenistan'da Dudayev zamanından bu yana bir şeriat devleti olmasına rağmen, sonuç bildirgesinde "Evrensel, demokratik ve İnsan hakları esasına dayalı, Çeçen halkının milli ve dini değerlerine uygun medeni bir devlet kurmak istiyoruz" ifadelerine yer veriyordu. Bildirgede ayrıca uluslararası organizasyonların -BM gibi- bölgede özel bir rol oynaması gerektiğine vurgu yapılmaktaydı.

Basayev'in kongrenin bu sonuç bildirgesinden 15 gün önce yaptığı açıklamaya dönecek olursak, Çeçenistan'daki güç dengelerinin ne olduğunu anlamamız kolaylaşacaktır. Basayev: "Soru sorulduğu anda bizim bakanımız düşmana karşı özürler sıralıyor, açıklamalar yapıyor. Yurt dışındaki bakanlarımız buradaki gerçeklerden uzaklar. Geçen son üç yılda ellerindeki silahlar ile anavatanlarını ve dinlerini korumaya çalışan halkımızın dünya görüşünde çok büyük ve önemli değişiklikler meydana geldi. Ve bizim o bakanlarımız bunu anlamıyorlar. Şeriata uymayan hiçbir şeyin bizim politikamızda yeri yoktur."

Basayev'in son cümlesinde özetlediği durum aslında ikinci Çeçen cihadının da parolasını oluşturmaktadır. Bilindiği gibi ikinci Çeçen cihadı 1999 yılının Ağustos ayında Şamil Basayev kuvvetlerinin Çeçenistan'ın doğu sınırından Dağıstan'a girmesiyle ateşlenmişti. Basayev 31 Ağustos 1999 günü Grozni'de dünya kamuoyuna şöyle sesleniyordu: "Bu savaş, Volga'dan Don'a kadar tüm Müslümanlar kurtuluncaya kadar sürecek. Bütün dünyayı alevler kaplasa da, bu cihada devam edeceğim. Dünyadaki tüm Müslümanlar uyanıyor. Savaş 20-25 yıl sürebilir. Tüm Rusya savaş alanı olacak. Nihai hedefimiz ise Kudüs'ün kurtarılmasıdır." Görüldüğü gibi, devam etmekte olan Çeçen cihadının temel saikini 'Kudüs kurtarılanaya kadar savaş' oluşturmaktadır.

Rus güçleri ikinci kez Çeçenistan'a saldırmadan kısa bir süre önce kaleme aldığı ve Çeçenistan mücadelesini ulus temelinde değerlendirip desteklediği yazısında Kutlu, şöyle demektedir: "Mashadov, Rusya'nın Çeçenistan'a bulaşmamasını istemektedir. Bulaşırsa savaşı göze almaktadır. Kendi başına hareket eden ve şura adı verilen (Şamil Basayev'in başkanlığını yaptığı Şura Hareketi'ni kastediyor) örgülle de karşı karşıya gelmenin sonucunu bilmektedir. Ülkedeki olumsuzlukların ötesinde Şura Hareketi'nin Çeçenya'ya açtığı gaile karşısında

Mashadov'un ve Çeçen halkının durumu gerçekten zor."7 Kutlu, Çeçenistan direnişinin ulusal kimliğinden sıyrılmasıyla Batı -ve doğal olarak ABD- nazarında meşruiyetini yitireceğini söylemekte ve Basayev'in Kudüs'ü kurtarma konusunda söylediği sözlerini ise tehlikeli hülyalar olarak nitelendirmektedir. Çeçenistan cihadını, birinci -ya da ulusal değerlerin ağırlıkta olduğu dönem de diyebiliriz- döneminden ayıran temel vasfını da işte bu hedef oluşturmaktadır.

Tiyatro eyleminin ardından belki de en ilginç tavrı Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin koydu. Saddam, Irak devlet televizyonunda yaptığı açıklamada, Rusların yanında yer aldığını söyledi. Bir Amerikan saldırısı ile karşı karşıya olanı Saddam, Halepçe'de yaptığı katliamı unutarak şöyle konuşuyordu: "Çeçenlerin eylemi, İslami kuralların dışındadır, eninde sonunda kaybedeceklerdir. Rus halkı sabırla bekleyip, sonunda neticeye varacaktır. Ancak, büyük ülkelerin başka ülkelere egemen olmaya çalışması da doğru değildir. Hristiyan olan Ruslar'dan Müslümanlara karşı bir baskı görmedik. Irak halkı ve devleti, şu ana kadar Rusya'dan bir kötülük görmemiştir. Ruslar her zaman Arap ve Müslümanlarla iyi ilişkiler kurmuşlardır. Ben Rusların kazanacağına inanıyorum. Çeçenler kaybedecektir." İslami hareketin evrensel mesajında, sömürgeci güçler kadar, yerel tağuti otoritelere karşı da tavır alınması gerektiği gerçeği, Saddam'ın bu tavrıyla çok daha net bir şekilde ortaya çıkıyordu.

Saddam, bu tavrıyla dünyanın 11 Eylül konjonktürü öncesindeki döneminde olduğu varsayımından hareket etmekte ve tam anlamıyla Ortadoğulu diktatörlere yakışan bir tavır sergilemektedir. Oysa ki dünyanın büyük güçlerinin neredeyse tamamının ülkelerinde İslamcı hareketlerle sorunları vardır. Çin'in Doğu Türkistan'la, Hindistan'ın Keşmir'le, Rusya'nın Çeçenistan'la olduğu gibi. Dolayısı ile bu güçler, kendi başın: ağırtan bu hareketlere karşı uygulayacakları en sert saldırılarda dahi birbirlerinin açıklarını araştırmayacak yani karşılıklı olarak birbirlerini görmeyecekler. Rusya'nın pervasızlaşması, İsrail'in kimseyi umursamaması da bunu göstermektedir.

11 Eylül saldırılarının ardından ABD'nin başını çektiği siyonist-haçlı ittifakı -bu tanımlama Üsâme bin Ladin'e aittir ve gerçeklerden uzak olmadığı da açıktır- Filipinler'den Sudan'a, Yemen'den Filistin'e kadar İslam coğrafyasının neredeyse her köşesinde saldırılarını yoğunlaştırırken, tüm bu coğrafyalardaki yerel ulusal direnişler de İslami bir kimliğe bürünmüşlerdir. Bunun en güzel örneklerini yukarıda kısaca mücadele sürecine değindiğimiz Çeçenistan ve el Aksa intifadası ile Filistin vermektedir.

Tiyatro eylemiyle Çeçen mücahidler pek çok açıdan İslami mücadelenin evrensel mesajını berraklaştırmışlardır. Bu mesaj sadece sömürgeci güçlerin Müslümanların topraklarından çekilip gitmesi değil, aynı zamanda Kudüs'ün kurtuluşuna kadar giden, yani Siyonist çetenin dağıtılması anlamına gelen bir mesajı da barındırıyor. Herhangi bir sömürgeci güçten destek almadan, ya da böyle bir gücün politikalarıyla çakışmadan, öz gücüyle ayakta kalmaya çalışan uzun soluklu bir mücadele hattını çizmektedir. Eylemcilerin, tıpkı Filistin'de olduğu gibi, şehadeti arzulayan tavırları, "Biz sizin hayatı sevdiğinizden daha çok şehid olmayı arzuluyoruz" sözleri, Filistinli Andelib'ten Çeçenistanlı Movsar'a uzanan kalın bir hat olduğunu gösteriyor. İslami mücadele, küresel kuşatmaya karşı dünyanın her yerinde aynı söylemle ve aynı kararlılıkla cevap veriyor.

Kafkasya Emirliği'nin ilanı ve Dokko Umarov

Kafkasya Emirliği veya Kafkas Emirliği. İçkerya Çeçen Cumhuriyeti'nin ardılı kabul edilen, 31 Ekim 2007 tarihinde eski Çeçenistan lideri Dokka Umarov tarafından ilan edilen devlettir. Devlete bağlı askeri birlik Kafkasya Cephesi'dir. Kafkasya Emirliğin toprakları Rus işğalinden önceki müslümanların toprağıdır. Bunlar: Çeçenistan, İnguşetya, Dağistan, Karaçay-Çerkez, Kabardin-Balkar, Doğu Osetya (İriston) ve Stavropol eyaletidir.

Kafkasya Emirliği'nin Vilayetleri

- 1.Vilayet Noxçi Co (Cecenistan(İckeriya))
- 2.Vilayet Qalqay Co (İnquşetya ve İriston(Dogu Osetya))
- 3.Vilayet Nogay Eli (Stavropol eyaleti)
- 4.Vilayet Cerkesya
- 5.Vilayet Kabardin Balkar ve Qaracay birleşmiş vilayetleri
- 6.Dağistan Vilayeti

Eskiden etnik bir bölünme yaşayan Kafkasya şimdi bu etnik direnişçilerin İslam çatısı altında birleşmesiyle sorun dini bir hal almıştır. Osmanlılar'nın Kafkasya'yı terk etmesiyle başlayan sorunlar bugüne dek hiç son bulmamıştır. Hem siyasi boyutu, gittikçe artan asker kaybı ve Rusların enerji politikalarının bir parçası olan kafkas petrolü ve diğer kaynakları; Rusyanın bu sorunu Rusların dış politikası ve siyasi kararlarda çok etkilidir. Ruslar bu konu ile ilgili haberleri dış basına vermezken direnişçilerden alınan ve doğruluğu kanıtlanamayan haberlerse Türkiye basınında yer bulamamaktadır. Sorunun bir temel nedeninde Rusların müslüman kafkas halkına yaptığı zulümden kaynaklanır. Çarlık Rusya'nın bu halkları sürmesi kalanları katletmeleri, federasyon Rusyanın katliamlarıyla kamçılanan direniş hareketleri tek kafkasya değil birçok müslüman ülkeden gelen insanlarla sağlanmaktadır.

Ruslarla yapılan barış görüşmelerinin fayde etmemesi direnişi tüm Kafkasya'ya yaydı ve sonunda bir birinden ayrı yönetilen direnişçilerin birçatı altında toplanmasıyla Kafkasya Emirliği ilan edilmiştir.

Dokko Umarov, 13 Nisan 1964, Kharsenoi, Çeçenistan'da dünyaya geldi. Halen Kafkasya Cihadı'nın başkomutanıdır. 2006-2007 yılları arasında İçkerya Çeçen Cumhuriyeti başkanıydı İçkerya Çeçen Cumhuriyetini lağvederek yerine Kafkasya Emirliğini kurdu ve 2007 yılından bugüne kadar Kafkasya Emirliğinin Emiri olarak görev yapmaktadır.

Dokko Umarov Mimarlık fakültesi mezunudur. 2. Üniversitesi olan Hukuk Fakültesine savaş nedeniyle ara vermek zorunda kaldı. Birinci Çeçen-Rus Savaşındaki başarılı operasyonlarından dolayı halk kahramanı madalyası almıştır. Devam eden İkinci Çeçen-Rus Savaşında 2001 yılından beri güney-batı cephesi komutanlığı yapan Dokko, karakter olarak Şamil Basayev'e benzettir. 2005 yılında Abdulhalim Sadulayev'in yardımcılığına getirilen Dokka, evli ve 6 çocuk babasıdır. Dokka'nın; 1. Çeçen savaşında kardeşi Musa Dokko, 2.

savaşta da diğer kardeşi İsa Şehid olmuştur. Babası 4 ay önce Rus FSB ajanları tarafından kaçırılan Dokko, Abdülhalim Sadulayev'in öldürülmesi üzerine Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti'nin yeni Cumhurbaşkanı oldu. 28 Ekim 2007'de Kafkasya emirliğini ilan eden Umarov ise Emirliğin Emiri olarak ilan edilmiştir.

Mevcut Durum

Kafkas halkları 1994'ten sonra, Gürcistan, Azerbaycan, Batı Avrupa ülkeleri, Türkiye ve Ortadoğu ülkelerine olmak üzere, 250 bin civarında Kafkasyalı dünyanın çeşitli ülkelerine sığınmak zorunda kalmıştır.

Bu dönemde Türkiye'ye sığınanlar geçici olarak yerleştirildikleri kamplarda 17 yıldır çalışma izinleri olmaksızın, hayırsever vatandaşlarımızın gayretleriyle yaşamlarını idame ettirmektedirler.

Savaşın ilerleyen aşamalarında Sömürgeci devletlerin devamlı surette yaptıkları gibi, Çeçenistan'da Rusya devleti yanlısı bir yönetim işbaşına getirilmiş, fakat Rusya'ya karşı verilen mücadele, Çeçenistan topraklarını aşarak asli sınırları olan tüm Kafkasya'ya yayılmıştır.

Bu yeni durumla birlikte, Türkiye'ye sığınan kişilerin uyrukları, başta Çeçenler olmak üzere, Abhazlar, İnguşlar, Kabardaylar, Çerkesler, Nogaylar, Osetler, Karaçaylar (Türk soylu) ve Dağıstan halkları olarak genişlemiştir.

KAMPLARIN KAPATILMASI

Türkiye'de 3'ü İstanbul'da, 1'i Yalova'da olmak üzere 4 Kafkasyalı sığınmacı kampı bulunmaktaydı. Ancak 2012 Ağustos ayında kamplar kapatılarak İstanbul'dakiler İzmit İlimtepe mevkiindeki TOKİ konutlarına, Yalova'da bulunanlar ise Valilik vasıtasıyla bulunan Yalova içindeki kiralık evlere yerleştirildiler. Ailelere 1 yıllık kiralalarının karşılanacağı ve fatura vs gibi ihtiyaçları için de yardımcı olunacağı sözü verildi. Ancak kampların kapatılmasının ardından kısa bir süre sonra vaat edilen yardımda kesintiye gidildiği, geç ödemelerin yapıldığı ve ailelerin mağdur edildiği gözlemlenmiştir. 2013 Ocak itibarıyla kısa süre sonra 1 yıllık kira yardımının da sona ereceği ve sonrasında ne olacağı net değildir.

Kamplardan çıkarılarak İzmit ve Yalova içine yerleştirilen ailelerden 24 aile işgal valisi Ramzan Kadirov'un kendilerine gönderdiği temsilcilerle anlaşarak Çeçenistan'a geri dönmüşlerdir. Şu an itibarıyla kamplardan kiraya çıkarılmış ve Türkiye'de kalmayı tercih eden aile sayısı tahmini olarak 134'tür. Ancak beklentimiz özellikle Çeçenistan'da artık problemi olmayan sadece ekonomik sebeplerle Türkiye'de kalan daha bazı ailelerin de Çeçenistan'a dönüşlerin devam edeceğini düşünmekteyiz.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi kamplardan evlere çıkarılanların büyük bir kısmının güvenlik sebebiyle sığınmacılık durumları kalkmış olmakla birlikte, ekonomik olarak mağduriyetleri devam etmektedir.

Bu grubun aksine Rusya'nın 1999 yılında başlattığı ikinci saldırı dalgası sonucu Türkiye'ye gelen sığınmacı grubunun durumu çok daha kötüdür. Bu ikinci grupta bulunan sığınmacıların

büyük bir kısmı hala Rusya'ya karşı savaşmaya devam eden kişilerin eşleri, anne-babaları ve çocuklarından oluşturmaktadır.

Çoğunluğunu kadın, yaşlı ve çocukların oluşturduğu bu sığınmacı grubunun işgal altındaki ülkelere dönebilme ihtimali yoktur. Can güvenlikleri tehlikededir. Hatta sığındıkları bazı ülkelerde (Mısır ve Dubai örneklerinde olduğu gibi) Rusya'nın baskısıyla iade edilmişler ve bir daha kendilerinden haber alınamamıştır. Bu sebeple, derneğimiz öncelikli olarak can güvenliği tehlike altında olan bu ailelere yardım etmeye gayret etmektedir.

Kampların açık olduğu dönemde kamplarda yer olmadığı için kiralık dairelerde bakımlarını üstlendiğimiz ailelerin durumu kampların kapatılmasıyla da aynı şekilde devam etmektedir. Derneğimiz, bu sorunun çözülebilmesi için sponsor hayırseverler yardımıyla İstanbul'un bazı semtlerinde evler kiralanmasına önyak olmaktadır.

İzmit İlimtepe ve Yalova'da 1 Yıllık Devlet Yardımıyla Kamplardan Kiraya Çıkarılanlar

İzmit İlimtepe ve Yalova'da toplam 134 aile bulunmaktadır. Bazılarının Çeçenistan'a dönmesiyle bu sayının düşeceği tahmin edilmektedir.

Toplam Kişi Sayısı Tahminen: 445

İMKANDER'in Yardımlarıyla Kurulan Evler

Evlerin çoğu yoğunluk sırasıyla Başakşehir (Kayaşehir), Zeytinburnu, Beylikdüzü, ve İstanbul'un diğer muhtelif semtlerinde bulunmaktadır.

Ev Sayısı: 98 Kiralık Ev

Bu Evlerde Kalan Aile Sayısı: 150 Aile

Toplam Kişi Sayısı: 750

Bunların Dışında Kalan Tahmini Kişi Sayısı

Bu kişiler diğer STK ların sağladığı imkânlarla kalanlar ve buna ilaveten kendi ekonomik durumları iyi olduğu için Türkiye'de kalanlar olarak özetlenebilir.

Bunların tahmini sayısı ise 600 civarındadır.

Net olmayan rakamlara göre Türkiye'de yaşayan Kafkasyalı sığınmacı sayısı 2000 civarındadır.

1953 Cenevre Sözleşmesi

Türkiye'de en mağdur yabancılar ne yazık ki Kafkasyalı muhacirlerdir. Pasaportları sebebiyle (Rus Pasaportu taşımaları sebebiyle ve Rusya'da Avrupa Konseyi Üye Ülke olması sebebiyle bu muhacirler hukuki olarak Avrupalı sayılmaktalar) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği onlarla ilgilenmemektedir. Sebebi ise Türkiye'ye gelmiş Avrupalı sığınmacıların hakkını korumak 1953'de Türkiye'nin de imzaladığı Cenevre Sözleşmesine göre Türkiye

Cumhuriyeti'nin görevidir. Türkiye ise üzerine düşen bu görevi yıllardır yerine getirmeyerek mağduriyetin daha da devam etmesine sebebiyet vermiştir. Sivil toplum örgütleri ve hayırsever vatandaşların kısıtlı destekleriyle hayata tutunmaya çalışmaktadırlar.

Ne Yapılabilir?

Derneğimiz tüm mağdur sığınmacılara mültecilik statülerinin verilmesini ya da Türk soylu halklara yapıldığı gibi "vatandaşlık" statüsünün tanınmasını talep etmektedir. Bu kişilere hayatlarını idame etmelerini sağlayabilmeleri için çalışma izni verilmeli ve bir müddet sonrada vatandaşlığa başvuru hakkı tanınmalıdır. Burada doğmuş olanlara doğrudan vatandaşlık hakkı sağlanmalıdır.

Bizler tarihi, kültürel ve dini bağımız olan bu kardeşlerimize ya sorunsuz olarak TC vatandaşlık hakkının verilmesini (tıpkı 1986'da gelen Bulgaristanlılara verildiği gibi) veyahut 1953 Cenevre Sözleşmesinin kendilerine sağladığı yasal mültecilik statüsünün verilmesini talep etmekteyiz.

Rusya ve İşbirlikçi Rejimlerin Kafkasya'da Uyguladığı İnsan Hakları İhlalleri ve Savaş Suçları

"Biz ayrıca yakaladığımız mücahidleri inmeden önce helikopterlerden atıyorduk. İşin püf noktası doğru yüksekliği seçmekti. Onların hemen ölmesini istemiyorduk. Ölmeden önce acı çekmelerini istiyorduk. Bu belki zalimce gelebilir, ama bir savaşta bu, hissettiğiniz korkudan kurtulmanın ve ölen arkadaşlarının acısıyla baş etmenin neredeyse tek yolu." - Boris, Rus Askeri

Rusya için fiilen savaş sahası olan Kuzey Kafkasya saldırıları insan hakları ihlallerinin en yoğun olduğu yerdir. Uluslararası Azınlık Hakları Grubu (MRG) tarafından yayınlanan son raporda, Çeçenistan, Dağıstan ve İnguşetya'da son dönemde artan çatışmalar ve Moskova metrosunda 40 kişiyi öldüren bombalı saldırının ardından, Rusya'nın saldırının sorumlusu ve kaynağı ilan ettiği Kafkas halklarına karşı büyük bir askeri saldırı başlatma ihtimali öngörülmektedir. Sivillerin baskı, soykırım, kitlesel cinayetler ya da şiddet görme tehdidi altında olduğu ülkeleri listeleyen yıllık indeks raporuna dayandırılan değerlendirmeye göre, Rusya 70 ülke arasında 16. sıraya yükselmiştir.

Tüm bunlara rağmen Rusya'nın Kafkasya müdahaleleri Batı'da bir iç sorunmuş gibi algılanmaktadır. Rus ordusu ve yetkilileri tarafından gerçekleştirilen her türlü ihlal, İnsan Hakları İzleme Komitesi ve Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) gibi önde gelen insan hakları örgütleri tarafından tespit edilmesine ve rapor olarak yayınlanmasına rağmen, ABD ve Avrupa hükümetlerinden beklenen tepkinin gelmemesinin nedeni ise Rusya'nın 'sınırları içerisinde terörle mücadele' söyleminin halen kabul görüyor olmasıdır. Uluslararası kamuoyunun bu ihlallere karşı sessiz kalması, sınırları içerisinde ya da dışında 'terörle mücadele' adı altında operasyon gerçekleştiren güçlü ülkelerin nasıl bir strateji izleyecekleri ve uluslararası toplumun bunu nasıl denetleyeceği konusunda zihinlerde yeni soru işaretleri bırakmıştır. Özellikle Batı, 11 Eylül sonrası 'terörle mücadele' adı altında gerçekleşen operasyonlarda ortaya çıkan insan hakları ihlallerine ve özelde ise Kafkasya'da yaşananlara çözüm getirme konusunda ısrarlı ve istekli bir tavır sergilememektedir.

İnsan haklarına biraz daha duyarlı olan AB ülkeleri, başlangıçta Rusya'da demokratikleşme yönündeki reformları desteklerken aynı zamanda Rusya'nın insan hakları normlarına uyup uymadığının da denetlenmesinin gerektiğini ifade etmekten çekinmemiştir. Örneğin, Çeçenistan'da sivil halkın katledilmesi, sadece Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından savaş suçu olarak kabul edilirken Uluslararası Mülteci Haklarını Koruma Örgütü (International Refugees) ise Çeçenistan'da insan hakları ihlalleri ve savaş suçlarını anormal bir durum değil, 'savaş taktiği' olarak görmesi, kısmen de olsa ABD ve Avrupa ülkelerinin yaklaşımlarındaki farklılığı yansıtmaktadır. Bunun temel sebebi yukarıda belirttiğimiz gibi AB'nin bazı değerlerin savunucusu ve pazarlayıcısı olmasından kaynaklanmakla birlikte ABD için durum ABD'nin hegemonik bir süper güç olması ve eski rakibi Rusya ile çıkar ilişkisine dayalı olarak yürüttüğü politikasıdır. Bununla birlikte, hiçbir AB ülkesi Çeçenistan sorununun Rusya'nın iç meselesi olduğu ön kabulünü sorgulamamakta ve eleştirilerde de Çeçenistan'daki hak ihlallerinden duyulan endişe ile sınırlı kalmaktadır.

2004 yılında Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Alvaro Gil-Robles'in Kafkaslar'da 25 günlüğüne yaptığı gezi, bölge halkının durumunu ortaya çıkartmakta oldukça önemli bir veriler sağlamıştır. Gil-Robles'a göre en acı olan ise "Çeçenistan'da demokrasi, insan hakları ve sivil toplumun oluşturulması konulu bir konferansa katıldığı Grozni ziyareti olduğunu anlatmıştır. Politikacı, kentin hala Stalingrad'ı andırıldığını, insanların harabeler içinde yaşamak zorunda kaldığını ve askerler eşlik etmedikçe ziyaretçilerin kentte hareket edemediğini belirtmiştir. Çeçenistan'da hala insanların kayboluyor olmasının korkunç olduğunu da sözlerine ekleyen Robles, resmi rakamlara göre son üç yılda 2300 resmi kovuşturma başlatıldığını ama bunların sadece 50'sinin mahkeme aşamasına kadar gelebildiğini bildirmiştir." Robles, "Bu bence bir skandal. Bu duruma bir son verilmeli. Aileler, yakınlarının başına ne geldiği hakkında bilgilendirilmeli" diye konuşmuştur. Bu Kafkas cumhuriyetinde olumlu bir şey görüp görmediği sorulduğunda Gil-Robles, yıkılan konutlar için tazminat ödenmeye başladığını, fakat bunu alabilmek için paranın yarısını rüşvet olarak vermek gerektiğini anlatmıştır. Buna rağmen, insanların hakları olan bu paranın tümünü alabilmeleri hedefinden vazgeçilemeyeceğini ifade etmiştir.

Aradan geçen 6 sene zarfında ise Rusya devleti bölgeye gözlemci girişini engellemeye devam etmekle birlikte Kadirov hükümetini destekleyerek Mücahitleri suçlu konuma düşürmüş böylece Çeçenler arasında ayrılık çıkarmaya çalışmıştır. "Çeçenistan'da artık resmi bir hükümet ve ona isyan eden isyancılar var, bu onların mücadelesidir" demeye getirerek sorunun artık kendi inisiyatifi dışında gerçekleştiğini söyleyerek sorundan kurtulmaya çalışmaktadır. Ancak alınan haberlere göre hiçbir şey değişmemiş, insanların kaybolması öldürülmesi sürgün edilmesi ve rüşvet gibi ihlaller aynen devam etmektedir. AB toplumunun basının üzerinde daha çok durduğu Rusya'nın insan hak ve ihlalleri bağlamındaki bir diğer sorunlu olduğu konu ise basın hürriyetleri ile sansür ve baskıdır.

Rusya devleti özellikle iç ve dış politikalarının eleştirilmesine müsaade etmemektedir. Bu bağlam da en çok zara görenler yine Rus vatandaşı olan siviller, özellikle de basın mensupları ve insan hakları sözcüleri olmaktadır. Hiç şüphesiz bu konuda en belirgin örnek Rusya'nın muhalif gazetecilerinden Anna Politkovskaya'nın faili meçhul bir cinayete kurban gitmesidir. Rusya'nın insan hakları savunucusu ve bağımsız gazetecisi Anna Politkovskaya'nın, ordu ve polis içerisindeki şiddet, devlet içindeki pek çok yolsuzluk gibi konulara eğilmesi bazı devlet kurumlarca hoş karşılanmamıştır. Muhalif gazeteci, idealist haberciliğini yaşatırken 2001'de

'insan hakları haberciliği' ödülünü kazanmıştır. Böyle bir gazetecinin öldürülmesi özellikle Avrupa basınında geniş yankı bulmuştur. Üzerinden 4 yıl geçmesine rağmen failerin halen bulunamaması ve başka aktivist ve gazetecilerin ölmesi ya da fiziksel saldırılara maruz kalması Rusya'nın insan ve basın haklarının ihlali konusunda ilk sıralarda kalmasını sağlamaktadır.

Rus halkı günlük olaylara ilişkin haberlerin çoğunu televizyondan almasına rağmen, yayıncılık alanında çoğulculuk gözetilmemektedir. Hükümeti eleştiren muhalefetin temsilcileri ya da tanınmış figürler resmi devlet televizyonunu kara listesine alınmakta ve ekranlara çıkarılmamaktadır. 2008 Başkanlık seçimlerinde gazetecilerin görev yapmasını engelleyen olaylar da dahil olmak üzere yetkililerin gergin tavırları bağımsız basına gölge düşürmektedir.

İnsan hak ve özgürlüklerinin siyasi bir meta haline getirilmeye çalışıldığı günümüzde bazı gelişmiş ülkeler ise insan hak ve özgürlüklerini hiçbir şekilde önemsememekte ve dikkate almamaktadırlar. Bunların başında gelen ülkelerden biri Putin'in 'demir yumruğu' ile yönetilen Rusya'dır. Özellikle son yıllarda gazeteci ve insan hakları savunucusu aktivistlerin öldürülmesi baskı ve şiddete maruz kalması ve Kafkaslardaki savaş hali Rusya'nın insan hakları karnesini oldukça zayıflatmaktadır.

Tüm bunlar göstermekteki fiziksel güç olarak yükselen bir ülke olmakla birlikte Rusya kendi iç sorunları ile acımasızca mücadele etmekte ve muhalefeti susturmaya yönelik girişimlerde bulunmaktadır. Bu durum insan hakları konusunda ve özellikle basın hürriyetleri konusunda fazlasıyla hissedilmekte ve koşulların değişmesi için Rusya Devleti'nin kağıt üzerinde yapılan göstermelik birkaç değişiklik dışında fazla bir şey yapmadığını ortaya koymaktadır.

Çocuklara Yönelik İşkence ve Kötü Muamele Örnekleri

Sivillere Yönelik Muamele

"

KAYNAKLAR

- Ufuk Tavkul, Etnik Çatışmaların Gölgesinde Kafkasya, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Ahmet Hazer Hizal, Kuzey Kafkasya Hürriyet ve İstiklal Davası, Orkun Yayınları, Ankara, 1961.
- Mustafa Aydın, Üç Büyük Gücün Çatışma Alanı Kafkaslar, Gökkuşbuğ Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- Bahaeddin Ögel, İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi, TTK Yayınları, Ankara, 1984.
- Fehim Taştekin Mustafa Özkaya, Kafkasya'da Bitmeyen Sürgün ve Çeçenistan Trajedisi Londra Mayıs 2002.
- Kadircan Kafli, Şimali Kafkasya, Vakıf Matbaası, İstanbul, 1942.
- Pşimaho Kosok, Kuzey Kafkasya Hürriyet ve İstiklal Savaşı Tarihinden Yapraklar, Çeltüt Matbaası, İstanbul, 1960.
- "Kuzey Kafkasya'da İslamiyet", <http://www.gizlitarikh.com/index.php?e=228>
- Cemal Gökçe, Kafkasya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Kafkasya Siyaseti, Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul, 1979.
- Wassan Giray Cabağı, Kafkas-Rus Mücadelesi, Baha Matbaası, İstanbul, 1967.
- Kamuran Gürün, Türk-Sovyet İlişkileri (1920-1953), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.
- Şerafeddin Erel, Dağıstan ve Dağıstanlılar, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1961.
- Savaş Yanar, Türk-Rus İlişkilerinde Gizli Güç Kafkasya, IQ Yayınları, İstanbul, 2002.
- Mustafa Hizal, Lütfi İkiz, Hasan Dinç, Mikail Erk, Kuzey Kafkasya'da Sovyet-Rus Vahşeti 1944 Yılı Toptan Sürgün ve Katliam Faciası, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964, s. 33.
- Mithat Çelikpala, "Siyasi, Ekonomik ve Demografik Göstergeleriyle Kuzey Kafkasya", Kafkasya Dergisi, Sayı: 1, Mart 2006.

EKLER

EK 1-

Bir Rus Gardiyanın Yolladığı Mektup 25.04.2005

Yer : Chernokozovo

Bu mektubu kimin okuyacağını bilmiyorum, ama umarım o yada bu şekilde bu yazdığım mektubun burada Çeçen savaşçı oldukları iddiasıyla tutulan çocuklara, gençlere, kadınlara ve yaşlılara bir yardımı dokunur.

Burada olmamın amacı günlük harçlığımı kazanmak. Bu bilgileri size ulaştırmaya karar verdim çünkü ben burada olup bitenleri bilip te bu konu hakkında konuşmamanın bir suç olduğunu düşünüyorum.

Biz burada insanlara ne yapıyoruz? Biz dedim, çünkü ben de bu işkencecilerden biriyim, her ne kadar rütbesiz bir asker olsam bile. Onlara yardım edebilmemin tek yolu bu mektubu yazmak. Buraya gelmeden önce, bana her zaman onların düşman ve suçlu oldukları söylendi.

Ama aslında onlar aşağıda sayacağım şeylerden ötürü buradalar:

1. kayıtlı olmayan pasaport sahibi oldukları için,
2. pasaportlarının olmadığı için. Burada 1996 yılından beri hiç pasaport verilmedi, dolayısı ile şimdi 16, 17 yada 18 yaşında olan gençlerin pasaportu yok,
3. pasaportlarının başka bir köy adına kayıtlı olması. Burada bir genç komşu köyü ziyaret ettiği için tutuklanabilir.
4. sokağa çıkma yasağına uymadıkları için. Mesela burada bir gencin tutuklanması için sigara içmek için evden dışarı adım atması yeterlidir.
5. evde askeri bir çadırın, kemerin, yada başka bir malzemenin bulunması. O zaman o evdekiler tutuklanıp işkence kampına getirilecekler ve o malzemelerin ne olduğu ve nereden geldiği kendilerine sorulacaktır.

Burada insanlar kelimenin tam anlamıyla bir soykırıma tabi tutuluyorlar. Onların çığlıklarını duymalısınız, güçlü erkekler vücutlarındaki kırılacak olan her şey kırılırken adeta uluyorlar. Bazılarına tecavüz ediliyor, diğerleri ise birbirlerine tecavüz etmeye zorlanıyor.

Cehennem diye bir yer varsa, o da burasıdır.

Bana kalırsa, onların hatası evlerinden dışarı çıkıp bize karşı savaşmamaları. Ve, evet, o Babitski denen gazeteciyi birkaç günlüğüne burada misafir ettik. Ona tecavüz edecek kadar ileri gitmedik, ama onu vahşi bir şekilde dövdük ve aşağıladık. Zavallı çocuğun gözlüğü havada uçuyordu.

Her gün buraya çok sayıda insan getiriyorlar. Burada neredeyse 700 tutuklu var, ama onlardan sadece 7'sinin gerçek savaşçı olduğu düşünülüyor. Onlar da halihazırda yarı ölüler. Onlar bunu hak ediyor, ben onlara acımıyorum. İkisini şimdiden öldürdük.

İnsanlara burada nasıl insanlıktan çıkarılıncaya kadar işkence yapıldığını, sakat bırakıldıklarını, akıllarını kaçıncaya kadar dövüldüklerini ve sonunda da öldürüldüklerini anlatmak için kelimeler bulamıyorum.

Bu mektubu bitireceğim, ama bu dünya üzerinde kendini bu insanlara yardım edebilecek kadar yeterli gören bir güç varsa, umarım buradaki insanlar için bir şey yapılabilir.

Hükümetim beni hayal kırıklığına uğrattı.

Rus hükümetinin söylediği her şey yalan, dolan, yaptıkları da tam bir iki yüzlülüktür.

Burada mektubumu bitiriyorum, zaten pek iyi de yazamadım.

Sizin de takdir edeceğiniz sebeplerden dolayı mektubu adımla imzalamıyorum.

EK-2

Filistin'den Çeçenistan'a Kaderlerimiz Aynı, Direnişimiz de!

Murat Özer, Haksöz Dergisi, Haziran 2002

On yedibini çocuk, seksen yedi bin şehid. Yüz seksen beş bin yaralı... İkinci Çeçenistan cihadının bugüne kadar ki bilançosu bu. Yazmak zor, düşünmek daha da... Ruslar, Amerikalılar, Siyonistler, Hindular: Adeta yarışıyorlar küfrün tek ümmet olduğu gerçeğini kanıtlamak için. Artık iki kutuplu dünya yok. Doğu-Batı kalmadı, Kuzey-Güney de. Tüm dünyanın ve hatta müslümanların gözlerinin önüne çekilen perde kalktı, tek bir hakikati doğruluyor herşey: Dünya kurulduğundan beri, yalnız bir gerçek zıtlık, bir gerçek düşmanlık var. O da hak ve batılın ebediyen sürecek kavgası.

Birinci Çeçen savaşı esnasında, mücahidleri ABD'nin desteklediği söyleniyordu. Tıpkı Afganistan'da olduğu gibi. Müslüman halkların dağınıklığını fırsat bilen uluslararası güçler, karşıtlarının aleyhine olabilecek her türlü imkanı kullanmış olabilirler. Sizin savaşınız, kavganız, emeğiniz, teriniz, istemeseniz de bir başka emperyalist gücün çıkarına kullanılmış olabilir. Bosna ve Kosova'da müslümanlar ne yazık ki bunları yaşadılar. Ama tüm kutupların, düzenlerin, uluslararası çıkar gruplarının tezlerinin üzerinden 11 Eylül silindir gibi geçtiğinde; Usame, ümmetin birliğini, Filistin davasının merkeziliğini, gerçek savaşın hak ve batıl arasında olduğunu bir kez daha hatırlattığında o silindir, kafaları demokrasi, liberalizm ve AB normları ile iğdiş edilmiş müslümanların bu kirli belleklerinin üzerinden de geçti. Artık herşey daha net. Küfrün kirli yüzü de...

Çeçenistan, Ölüm Kokuyor!

Ramallah'ı, Beytullahim'i yerle bir eden, Cenini ölü bir şehre çeviren Siyonistlerin bu katliamları dünya televizyonlarından yayınlandığı saatlerde, Rusya da Grozni'ye yönelik benzer bir katliamı gerçekleştiriyordu. Kara ve havadan yapılan saldırılarda yüzlerce kadın ve çocuk öldü. El Cezire televizyonunu arayan bir Çeçen kadın, her tarafta parçalanmış insan cesetleri olduğunu, Rus askerlerinin kadınları çırılçıplak soyup şehirde dolaştırdıklarını söylüyordu. Han Kale, Vedeno, Nojay-Yurt ve Şatoy'da binlerce erkek gözaltına alınıp toplama kamplarına götürüldü. "21 Şubat günü Çeçenistan'daki en büyük Rus askeri üssüne 1 kilometreden daha az bir mesafede yer alan Daçni Köyü'nde ortalığa saçılmış halde insan cesetleri bulundu. İçlerinden 19 bedenim kime ait olduğu tespit edilebilen ve bunlardan en az 16'sının canlı olarak en son Rus güçlerinin gözetimi altında iken görülmüş bulunan 51 insanın cesetleri nihayet birbirlerine yakın bir halde bulundular." Bu ifadeler Human Rights Watch isimli insan hakları örgütünün Çeçenistan İzleme Komitesi'nin raporundan. Önce gözaltına alıyorlar, sonra toplama kamplarına götürüp, topluca katlediyorlar. Filistin ve Çeçenistan arasındaki bu benzerlik sizi şaşırtmıyor mu? Şaşırmayın, çünkü zalimlerin dinleri ayındır, katliam rehberleri de...

Suikast Politikaları Bile Aynı

ABD'nin Afganistan'a yerleştikten sonraki ikinci durağının Gürcistan olması ve 200 kadar ABD askerinin bu ülkeye gitmesi de gösteriyor ki, birbirlerine karşı iki kutup gibi gözükken bu iki ülke, Rusya ve ABD müslümanlara karşı ortak hareket etmektedirler. Bu ittifak Afganistan'da da çirkin yüzünü göstermiş, Rusya Afganistan'a büyük bir birlik göndermişti. İsrail'in Filistinli önderlere yönelik giriştiği suikast politikasını Rusya da, CIA ve MOSSAD işbirliği ile Çeçen komutanlara karşı yürütüyor. Ürdünlü komutan Ömer ibn Hattab'ın şehid edilmesinden MOSSAD sorumlu tutuluyor. Siyonizmin eli Çeçenistan'a kadar uzanıyor. Hiç şaşırtıcı değil, değil mi?

Ancak, ümit ışığı yok değil. Hattap, Ürdün'den gelip Çeçenistan'ın onuru için savaştığına, Eymen el Zevahiri Mısır'dan gelip Afganistan için savaştığına göre ümmet bilinci neye mal olursa olsun tekrar tesis edilmektedir. Bizleri aydınlığa çıkartacak olan da bu değil mi?

Ümmetin kaderi, belki de tarih boyunca hiç bu kadar birbirine benzememişti. Acıları, sıkıntıları hiç bu kadar aynılaşmamıştı. Ancak ümmetin kurtuluşu da, hiç bu kadar tek cümleyle özetlenememişti: Küresel kuşatma ve Siyonizm yok edilmedikçe, müslümanlara ve hatta insanlığa rahat yok!

EK 3

Uluslararası İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından hazırlanan son Kafkasya raporu Rus basınında geniş yer buldu. HRW, 2012 yılının Rusya demokrasi açısından en kötü yıllardan birisi olduğunu belirtti ve Rusya otoriter rejiminin daha da kuvvetlendiğini vurguladı.

Putin'in devlet başkanı koltuğuna tekrar oturmasından sonra Medvedev tarafından genişletilmeye çalışılan siyasi özgürlük düşüncelerinin daha da kısıtlandığı ve sınırsız ölçüde baskıların uygulanmağa başladığı ifade edildi. Bunun yanı sıra medya sektörünün de baskı altında tutulduğu ve ulusal basında sansür uygulamasının "başarılı" bir şekilde devam ettiğinin altı çizildi.

Bunun yanı sıra Kuzey Kafkasya bölgelerinde vatandaşların vahim durumunun devam ettiği, her gün insanların kaçırıldığı, emniyet birimlerinin işgence yaptığı, dindar Müslümanların üzerindeki baskıların arttığı ifade edildi: "Çeçenistan'da Ramzan Kadırov direnişçilerin ailesine ve akrabalarına karşı toplu cezalandırma uygulatmakta. Bunun yanı sıra Kuzey Kafkasya'da medya temsilcileri de özgür düşüncelerini ifade edememekte. Gazetecilerin birçoğu muhalif düşünceler taşıdığı öne sürülerek öldürülmekte." Öldürülen gazetecilere örnek olarak Hacı Murat Kamalov gösterildi.

HRW'nin son raporu konusunda Rusya dışişleri Bakanlığı resmi temsilcisi Aleksandr Lukaşeviç açıklamada bulundu. Lukaşeviç raporda yer alan iddiaların önemli bir kısmının gerçeği yansıtmadığını öne sürdü. Bunun yanı sıra Lukaşeviç ABD ve batı ülkelerinde yaşanan sorunların raporda yer almamasına da dikkat çekti. Onun sözlerine göre teşkilatın en önemli mali destekçileri arasında Soros'un yer alması HRW raporlarına gölge düşürmekte.

HRW WORLD REPORT 2012 RUSSIA

The announcement in September that Prime Minister Vladimir Putin would run for president in 2012 led most analysts to believe that his election is a foregone conclusion, and cast a shadow over the prospect of much-needed political reform. Harassment of human rights defenders continues and the working climate for civil society organizations and activists remains hostile. Impunity for past abuses and murders of activists in the North Caucasus is rampant.

Russia's cooperation with international institutions on human rights appears perfunctory. Several positive developments pertaining to freedom of expression were offset by detrimental legislative initiatives in other areas.

Human Rights Defenders

Human rights defenders are vulnerable to harassment and violent attack, and those working in the North Caucasus are especially at risk. In Chechnya the 2009 murders of three activists—Natalya Estemirova, Zarema Saidulaeva, and Alik Dzhabrailov—remain unpunished. Impunity for these murders has had a chilling effect on Chechen activists. In at least two cases in 2011, activists were subjected to severe harassment by officials, but made no official complaints for fear of retribution.

One activist who spoke out about threats was Supyan Baskhanov, a Chechen lawyer who runs the Grozny office of the Committee against Torture, a Russian NGO. In June 2011 Baskhanov helped organize a small, peaceful, anti-torture rally in Grozny, the Chechen capital. Police dispersed the demonstration, detained Baskhanov and his colleague, and

threatened them with reprisals if they persevered in efforts to hold police accountable. Human Rights Watch documented five incidents in 2010 of law enforcement physically attacking and harassing Dagestani lawyers. In 2011 the authorities failed to conduct effective investigations into these attacks, despite pledges to the contrary. Indeed, instead of holding accountable police who beat human rights lawyer Sapiyat Magomedova in 2010, the authorities charged Magomedova with using violence against state officials and insulting police officers on duty. Magomedova's indictment appears to be in retaliation for her work.

Activists from other Russian regions also faced serious problems. The day before a civil society forum held in conjunction with the June 2011 European Union-Russia summit in Nizhny Novgorod, the conference venue suddenly, and without proper explanation, refused to host the event. It took place elsewhere. Before the summit, law enforcement officials warned at least 10 local activists against holding public rallies.

In June 2011 two unidentified men severely beat Bakhrom Hamroev—Central Asia expert with Memorial Human Rights Center (Memorial), a leading Russian human rights group—in his Moscow apartment building. It was the second such beating he had endured in less than six months. Both attacks remain unpunished. One positive development was the June 2011 acquittal of Oleg Orlov, head of Memorial, on criminal slander charges. The case stemmed from Orlov's 2009 statement suggesting that Chechnya's leader, Ramzan Kadyrov, was responsible for the murder of Natalya Estemirova. The court's decision was appealed a week later and appeal hearings started in October.

A month before the ruling, President Dmitry Medvedev introduced amendments to Russia's criminal code that would decriminalize libel and make it an administrative offense. The amendments are pending in the Duma and will advance free speech protections in Russia if passed into law.

Killings of Whistleblowers

There was some progress in the investigation of the 2006 murder of journalist Anna Politkovskaya. In August 2011 a police official was arrested on suspicion of organizing the murder. However, there is no official information indicating who ordered Politkovskaya's murder. Other investigations into attacks on independent journalists have been largely ineffective.

In 2011 an ad-hoc working group under Medvedev's Council on Civil Society conducted the first independent public inquiry into the death of Sergei Magnitsky. Magnitsky, an anti-corruption lawyer who had alleged wide-scale tax fraud, was prosecuted on trumped-up charges and died in pre-trial custody in 2009. His death generated massive international attention. The working group's report appeared to prod the authorities to reactivate the investigation into the case, which had previously been closed.

Hate Crimes

In May 2011 two ultra-nationalists, Nikita Tikhonov and Evgenia Khassis, were convicted and sentenced to life in prison and 18 years respectively for the 2009 murders of human rights lawyer Stanislav Markelov and journalist Anastasiya Baburova.

This unique example of an effective and prompt investigation into the killing of civil activists appears to be part of a police campaign against neo-Nazism. In 2010, 329 ultra-nationalists were convicted for hate crimes, twice as many as in 2009. This trend continued in 2011, resulting in a gradual fall in violent hate crimes, especially murders. However, aggressive racism and xenophobia continue to rise, as evidenced nationalist riots that took place in the December 2010.

Freedom of Assembly

The right to freedom of assembly remains problematic in Russia, where police frequently disperse public rallies held by civil society activists and the political opposition. Police use excessive force and arbitrarily detain peaceful protesters. Courts fine protesters or sentence them to administrative detention. While Moscow authorities generally permitted the now-traditional freedom of assembly rallies on the 31st day of each month that has 31 days, similar demonstrations were rarely allowed in other cities. For example, the authorities in Nizhny Novgorod dispersed a peaceful rally on March 31 and detained over 20 activists.

May saw a series of violent attacks by private security agents, at times aided by unidentified men, against individuals protesting the construction of a highway between Moscow and St. Petersburg through the Khimki forest. Police refused to investigate the attacks. The protesters informed Human Rights Watch of several cases of excessive use of force against them by police, including the violent dispersal of a peaceful rally and a beating in police custody.

In October 2010 the European Court of Human Rights (ECtHR), in the Alexeev v. Russia ruling, found Russia in violation of freedom of assembly for denying activists the right to hold gay pride marches. Despite this legally binding ruling, the May 2011 gay pride gathering in central Moscow was once again dispersed. Police used excessive force and failed to protect peaceful protesters from homophobic violence. One assailant delivered a heavy blow to the head of Novaya Gazeta journalist Elena Kostyuchenko. She had to be hospitalized.

Elections

With Russian parliamentary elections scheduled for December 4, 2011, the government's refusal to register new political parties became a particular concern. No independent party founded in 2010—Parnas, Other Russia, RotFront, Motherland-Common Sense—was granted registration. In April 2011 the ECtHR ruled that the 2006 de-registration of the Republican Party of Russia violated the European Convention on Human Rights. The court found party registration requirements were unmanageable for small parties. In June 2011, in what appeared to be a sudden move towards liberalization, Medvedev introduced legislation lowering the threshold of votes that parties must garner to secure a Duma seat from 7 to 5 percent, starting with the 2016 election. However in 2011, as in previous election periods, pro-government parties benefitted from disproportionate access to media and abuse of administrative resources, resulting again in an uncompetitive electoral environment. The Russian government allowed the Organization for Security and Co-operation in Europe to

carry out only limited-scale monitoring of the vote (200 monitors). In May 2011 Russia's Central Election Committee adopted a resolution strictly limiting the activities of election observers, including forbidding Russian citizens to be members of international monitoring missions. Legislative restrictions make it nearly impossible for Russian NGOs to observe elections.

North Caucasus

According to official statements, the number of insurgent attacks in the North Caucasus doubled in 2010 compared to 2009. In 2011 the Islamist insurgency remained on the rise, especially in the Republic of Dagestan. In January a suicide bomber from the North Caucasus killed 37 people and wounded over 120 at a Moscow airport. The February killing of three tourists in Kabardino-Balkaria, allegedly by insurgents, prompted the authorities to close ski resorts there. The authorities' use of torture, abduction-style detentions, enforced disappearances, and extrajudicial killings in the course of their counterinsurgency campaign, coupled with impunity for these abuses, antagonized the population of the North Caucasus.

Dagestan's president appeared to seek social consensus and stability, but the republic had the highest number of documented abductions, according to Memorial. Between January and September 2011, 28 people were abducted and nine subsequently "disappeared." Salafi Muslims remained especially vulnerable to persecution. In Ingushetia, 12 local residents were abducted, seven of whom "disappeared" between January and September, according to Memorial.

Chechen law enforcement and security agencies under Ramzan Kadyrov's de facto control continued to resort to collective punishment against relatives and suspected supporters of alleged insurgents. Memorial documented 11 abductions of local residents by security forces between January and September 2011. Five of the abducted subsequently "disappeared."

Increasingly, victims refuse to speak about violations due to fear of official retribution. In a letter to a Russian NGO in March 2011 federal authorities stated that police in the Chechen Republic sabotaged investigations into abductions of local residents and sometimes covered up for perpetrators. The letter marked the first public acknowledgement of the impotence of federal investigative authorities in investigating abuses in Chechnya.

Police in Austria gathered evidence of a link between the 2009 murder of a Chechen refugee, Umar Israilov, and the Chechen leadership, but in 2011 the Russian authorities ignored judicial requests to question key witnesses in Russia, including Kadyrov. Israilov had filed a complaint with the ECtHR in 2006 alleging Kadyrov had tortured him. In June 2011 a court in Vienna handed down sentences ranging from 16 years to life to three men accused of organizing the murder.

There were no further reports of attacks on women and girls in Chechnya who refuse to wear headscarves, although those who do not cannot work in the public sector or attend schools and universities.

Cooperation with the European Court of Human Rights

In June the Duma received draft legislation to allow Russia's Constitutional Court to override certain ECtHR judgements. If adopted, this initiative would impede implementation of ECtHR rulings, place Russia in violation of its international legal obligations, and obstruct access to justice for Russians. At this writing the ECtHR had issued more than 210 judgments holding Russia responsible for grave human rights violations in Chechnya. Russia continues to pay the required monetary compensation to victims. But it fails to meaningfully implement the core of the judgments, chiefly because it does not conduct effective investigations and hold perpetrators accountable.

Health Issues and Palliative Care

Access to quality healthcare remains a serious problem in Russia. Ill-advised government policies around drug treatment and HIV prevention continued to undermine Russia's battle against the HIV epidemic, leading to significant numbers of preventable new infections and deaths. Although over 300,000 Russians die of cancer each year, with many facing severe pain, available palliative care services remained limited. As a result, hundreds of thousands of patients die in avoidable agony each year. In much of the country, the government does not make oral morphine available through the public healthcare system, or adequately train healthcare workers on modern pain treatment methods. Existing drug regulations are excessively restrictive and limit appropriate morphine use for pain relief.

Migrant Worker Rights

Russia hosts between 4 and 9 million migrant workers who come overwhelmingly from states of the former Soviet Union. Thousands are employed in building sports venues and other infrastructure necessary for Russia to host the 2014 Winter Olympic Games in Sochi. Some workers reported employers' failure to provide contracts, adequate housing, or payments in full or on time. In October 2010, numerous migrant workers in Sochi protested non-payment of wages; some employers retaliated against workers with irregular work status by denouncing them to the authorities. Several of these workers were deported.

Property Expropriation and Evictions before the 2014 Olympics

To make way for venues for the 2014 Winter Olympics, hundreds of families living in the Adler region of Sochi have lost their property through state expropriations. The regional government provided most homeowners with compensation, but in many cases these amounts and expropriation procedures were neither fair nor transparent.

Key International Actors

The EU's human rights consultations with Russia continued to be an ineffective tool for advancing human rights. At the June EU-Russia summit, Herman Van Rompuy, European Council president, noted "strong concerns" about human rights and stressed the importance of "respect for the international obligations and political pluralism" in the context of

upcoming elections. Additionally, the European Parliament adopted three critical resolutions on Russia that have addressed the human rights situation.

Widespread public outcry, including by German politicians, forced the German nonprofit group Quadriga to reverse a decision to award a prestigious prize to Vladimir Putin. The Quadriga Prize invokes the “moral courage of the civil movement” that brought the fall of the Berlin Wall.

The Civil Society Working Group under the United States-Russia Bilateral Presidential Commission continued its work and discussed issues such as child protection, migration, prison reform, and corruption. In July the US State Department imposed a visa ban on around 60 Russian officials implicated in the death of Sergei Magnitsky. In July 2011 the Dutch parliament unanimously endorsed a Magnitsky-like bill, and the European parliament in December 2010 adopted a resolution recommending similar sanctions to countries in Europe. In response Medvedev ordered the government to develop similar measures against US citizens.

Raporun Kuzey Kafkasya Bölümü Tercümesi

Kuzey Kafkasya

Resmi verilere göre isyancıların Kuzey Kafkasya'daki saldırıları 2009 yılına göre 2010 yılında iki kat artış gösterdi. 2011 yılında ise isyancıların saldırıları en fazla Dağıstan Cumhuriyetinde oldu. Aynı yılın Ocak ayında Kuzey Kafkasyalı bir intihar bombacısı Moskova Havaalanına yaptığı saldırıda 37 kişinin yaşamını yitirmesine ve 120'den fazla kişinin yaralanmasına yol açtı. İddiaya göre yine aynı isyancılar tarafından Kabardin Balkar'daki yetkililerden bölgede bulunan bir kayak merkezinin kapatılmasının istenmesi ve akabinde Şubat ayında 3 turistin öldürülmesi olaylarının vuku bulması gerçekleşti. Yetkili makamların işkence yapmaları, adam kaçırmaya ve göz altılarının yapılması, gözaltında kaybedilmelerin çoğalması, bağımsızlık yanlısı çalışmalar yapanlara karşı yargısız infazların gerçekleştirilmesi ve bütün bunlara karşı ihlal yapanların cezasız bırakılmalarıyla birleşince Kuzey Kafkasya halklarının sisteme karşı nefretleri daha da artmıştır.

Dağıstan Cumhurbaşkanı toplumsal uzlaşma ve istikrar aradıklarını söyleyerek bir çıkış yapmıştı ancak aynı dönemde MEMORIAL'ın verilerine göre ülkede en fazla adam kaçırmaya ve kaybolma olayı gerçekleşti. 2011 Ocak ve Eylül aylarında 28 kişi kaçırıldı bunların 9'undan ise haber alınamadı. Özellikle Selefi Müslümanlar bu hukuksuz zulüm uygulamalarına karşı savunmasız bırakıldı.

MEMORIAL'ın verilerine göre İnguşetya'da Ocak ve Eylül ayları arasında ise 12 yerel sakin kaçırıldı ve bunların 7'sinin izine rastlanılmadı.

Ramzan Kadirov'un bizzat kontrolü altında bulunan Çeçen kolluk kuvvetlerinin direnişçi olduğu düşünülenlerin akrabalarına ve direnişçilere yardım ettiği iddia edilenlere karşı toplu cezalandırma yöntemlerine devam ettiği görüldü. Yine MEMORIAL'ın verilerine göre Çeçenistan'da Ocak ve Eylül ayları arasında 11 yerel sakin Kadirov güçlerince kaçırıldı ve bunların 5'inin izine ise rastlanılmadı.

Giderek artan bir şekilde kurbanlar kolluk kuvvetlerinin kendilerinden intikam alacakları korkusuyla artık kendilerine karşı yapılan kanunsuzlukları konuşmamayı tercih etmektedirler. Mart 2011 tarihinde Rus Federal yetkililerinin bir Rus Sivil Toplum Örgütüne gönderdiği mektupta Çeçenistan Cumhuriyeti'nde polisin yerel sakinlerin kaçırılmalarındaki soruşturma dosyalarını sabote ettiklerini ve failleri koruduklarını bildirmiştir. Bu mektup Rus Federal yetkililerinin Çeçenistan'daki hak ihlalleri ile mücadele edemediklerinin ilk resmi beyanatıdır.

Avusturya polisi 2009 yılında Çeçen mülteci Umar Israilov cinayetiyle Çeçen lider Ramzan Kadirov arasında bir ilişki olduğuna dair ciddi kanıtların olduğunu duyurdu. Ancak 2011 yılında Rus yetkililer bu şekilde suça karışmış kişilerin -Kadirov da dâhil yargılanmaları isteklerine karşı vurdumduymazlığını sürdürdü. Israilov, Kadirov'un kendisine işkence uyguladığını öne sürerek 2006 yılında AİHM'e başvuruda bulunmuştu. 2011 Haziranında Viyana mahkemesi cinayeti organize eden 3 kişiyi 16 yıldan ömür boyu hapse kadar çeşitli cezalarla cezalandırdı.